

Gemeente Assen

Najaarsnota 2017

Hoofdpijnen

Voorstel	3
Aanbieding.....	3
Terugblik voorjaarsnota 2017.....	3
Stand van de beleidsuitvoering	4
Financieel resultaat najaarsnota 2017	5

Programma's

1. Wonen in Assen	8
2. Werken in Assen	12
3. Meedoen in Assen	15
4. Aantrekkelijk Assen.....	21
5. Samen werken aan Assen	23
6. Bedrijfsvoering	25
7. Vastgoed en grondbedrijf	28
8. Algemeen financieel beleid	31

Bijlagen

I. Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema.....	36
II. Prognose stortingen en onttrekkingen reserves 2017	39
III. Mutaties sociaal domein en algemene uitkering inclusief rsp-gelden	41

Hoofdlijnen

Voorstel

De najaarsnota 2017 met inbegrip van de daaruit voortvloeiende twintigste wijziging van de programmabegroting 2017 vaststellen.

Aanbieding

Hierbij bieden wij u de najaarsnota 2017 ter behandeling en vaststelling aan. In deze nota rapporteren en informeren we de raad over de stand van de beleidsuitvoering en over het in 2017 verwachte beloop van de inkomsten en uitgaven.

We geven in de najaarsnota aan of we beleidsmatig en financieel op koers liggen. We willen daarin zo actueel mogelijk zijn en baseren ons om die reden op informatie die begin september over stand en voortgang van het beleid en de financiën beschikbaar was. Ook de financiële effecten van de recent verschenen septembercirculaire zijn daarin betrokken.

We rapporteren op basis van het vertrekpunt 'geen bericht is goed bericht'. Als er aanleiding toe is, melden we daarnaast ook andere bestuurlijk relevante ontwikkelingen.

In de najaarsnota geven we, vooruitlopend op de jaarrekening 2017 een eerste prognose van het

exploitatieresultaat dat in 2017 naar verwachting gerealiseerd gaat worden.

Uit de najaarsnota vloeit een aantal financieel technische budgetbijstellingen van de programmabegroting 2017 voort. Die zijn vanuit een oogpunt van begrotingsrechtmatigheid en/of het vernieuwde Besluit begroting en verantwoording noodzakelijk.

Het betreft de bij de najaarsnota gebruikelijke verwerking van de budgetbijstellingen in het sociaal domein en de juiste verwerking van de in 2017 op grond van het BBV nog noodzakelijke aanpassingen van de stortingen in, en onttrekkingen uit, de gemeentelijke reserves.

De betrokken mutaties hebben geen effect op het resultaat, ze worden verwerkt in de twintigste wijziging van de programmabegroting 2017.

Terugblik voorjaarsnota 2017

In de voorjaarsnota 2017 hebben we gerapporteerd over de uitvoering van en ontwikkelingen in het aanvaarde beleid en over de stand en het verwachte verloop van de gemeentelijke financiën.

We hebben aangegeven dat de beleidsuitvoering in grote lijnen op koers lag, gemeld waar extra aandacht en inspanning nodig waren om dat alsnog te bereiken en ook waar sprake was van nieuwe, voor de eigen beleidsinvulling relevante, ontwikkelingen.

Het ging daarbij zowel om de dagelijkse beleidsuitvoering, als om de uitvoering van het

collegeprogramma en de realisatie van de nieuwe ambities uit de mid term review 2017/2018, waartoe in het kader van de behandeling en vaststelling van de begroting 2017 door de raad is besloten.

De in de voorjaarsnota gepresenteerde geactualiseerde financiële positie gaf een positief beeld. De begroting voor 2017 was met een voordelig resultaat van € 0,9 miljoen sluitend en de reservepositie en het gemeentelijk weerstandsvermogen waren op orde.

De nog te realiseren bezuinigingsopgaven op de producten en de bedrijfsvoering zijn in de voorjaarsnota op haalbaarheid getoetst en definitief afgehecht.

Dat heeft erin geresulteerd dat de nog op de bedrijfsvoering rustende bezuinigingsopgave tot een reëel en acceptabel niveau is teruggebracht. De financiële vooruitzichten boden daartoe voldoende ruimte. De nog resterende bezuinigingen op de producten bleken haalbaar.

De inhoud en de gevolgen van de meicirculaire zijn, omdat die circulaire pas begin juni verscheen, los van

de voorjaarsnota aan de raad gepresenteerd. Die inhoud was door demissionaire status van het kabinet beleidsarm. Enkel van belang daarin waren de bijstelling van de accessen en de ontwikkeling van de macrobudgetten in het sociaal domein. Beide waren op dat moment positief.

De raad heeft de voorjaarsnota 2017 in juli vastgesteld met inbegrip van het amendement betreffende de beschikbaarstelling van een aanvullend budget van € 1,0 miljoen voor de strekking van extra zonnelingen. Besloten is om de algemene reserve voor dit doel als dekkingsmiddel in te zetten.

Stand van de beleidsuitvoering

Wonen in Assen

De Asser woningmarkt blijft zich positief ontwikkelen. De taakstellingen voor huisvesting van statushouders zijn dit jaar aanzienlijk lager dan vorig jaar. Recentelijk is besloten binnen het Havenkwartier twee deelgebieden rond de kop van de haven actief te ontwikkelen. De aannemer is in oktober gestart met de uitvoerende werkzaamheden op het Veemarktterrein. De structuurvisie Kloosterveen 2017-2035 zal naar verwachting in november/december aan de raad worden voorgelegd. De invoering van de Omgevingswet is uitgesteld naar 1 januari 2021.

In steeds meer wijken wordt bij het dagelijks beheer gewerkt met een vast wijkteam.

Dit najaar start de realisatie van het fietspad langs de Europaweg Zuid. Naar verwachting wordt de gezamenlijke verkenning voor de aanleg van een fietssnelweg Assen - Groningen dit najaar afgerond. Het aanbestedingsproces van Publiek Vervoer is met een paar maanden vertraagd.

We hebben zonnepanelen gelegd op gemeentelijke gebouwen. Het project Koplopers voor duurzaam ondernemerschap is van start gegaan. Het project Samen Besparen is gestart in de Lariks. Ons Asser Servicekostenmodel staat landelijk in de belangstelling. Op 5 oktober vond hierover een landelijk congres plaats in Assen. We zijn gestart met gesprekken met bewoners over 'Energie van Assen'. De dienstverlening die door de RUD Drenthe (regionale uitvoeringsdienst) wordt geleverd, wordt geëvalueerd. De RUD krijgt zeker te maken met een tekort.

Werken in Assen

Ondanks een aantrekkende economie zijn de effecten op de werkgelegenheid in onze arbeidsmarktregio nog niet zichtbaar, en zal er naar verwachting wederom sprake zijn van een na-ijlend effect. De contouren van de omvorming van Alescon worden duidelijk. De uitvoering FlorijnAs loopt voor op de planning. En ten aanzien van bedrijventerreinen zijn we voornemens om de succesvolle ervaringen van de pilot Peelerpark/Messchenveld te vertalen naar nieuw beleid.

Meedoen in Assen

De raad ontvangt aan het einde van het jaar ter besluitvorming de integrale kadernota Sociaal domein. Deze nota is op hoofdlijnen, en zal in diverse agenda's worden uitgewerkt. Een reeds uitgewerkte agenda is die rondom informele zorg. Sinds april 2017 zijn binnen alle huisartsenpraktijken praktijkondersteuners actief. De eerste indruk is dat deze van toegevoegde waarde zijn.

De Stichting Leergeld, het Jeugdportfonds en het Jeugdcultuurfonds, hebben een aanvullende subsidieaanvraag gedaan voor 2017 om aan de stijgende vraag te voldoen. In het kader van de bestrijding kinderarmoede is deze aanvraag gehonoreerd.

De realisatie van de nieuwe locatie voor dak- en thuislozen wordt naar verwachting in 2018 gerealiseerd.

Aantrekkelijk Assen

De aanpak van de binnenstad verloopt conform de planning zoals vastgelegd in het raadsbesluit van 15 juni 2017.

De doelstellingen om in 2017 de aanpak voor personen met verward gedrag in te voeren zijn gehaald. De psycholance is in augustus, als laatste onderdeel, operationeel geworden.

De brandweerpost Oost nadert zijn voltooiing. Deze post wordt eind oktober in gebruik genomen.

Samen werken aan Assen

In het kader van extra inzet op overheidsparticipatie is de pilot Brunelstraat uitgevoerd. De eerste bevindingen zijn positief.

In oktober is in de raad besloten over de bestemmingsreserve van € 2,5 miljoen voor de ontwikkeling van Groningen Airport Eelde.

In juli heeft het dagelijks bestuur van het SNN de uitgangspunten voor de toekomstige noordelijke samenwerking, SNN 3.0, vastgesteld. De financiële en juridische consequenties worden in de tweede helft van 2017 nader uitgewerkt.

Bedrijfsvoering

Om zo goed mogelijk toegerust te zijn op de dikwijls brede scope van de gemeentelijke beleidsopgaven wordt in de organisatie geleidelijk de overstap gemaakt van een functioneel naar een meer opgave- en concerngerichte aanpak en aansturing.

De op de bedrijfsvoering rustende bezuinigingen zijn bij de voorjaarsnota naar beneden bijgesteld en definitief afgehecht. Op basis daarvan kan er de komende jaren nog voor € 0,6 miljoen aan bezuinigingen worden geëffectueerd. De voor uitvoering van de zorgtaken in het sociaal domein geldende norm wordt, als de raad daarmee instemt, verruimd en opgetrokken naar 5% van de overkomende rijksmiddelen.

De nieuwe cao-gemeenten is in werking getreden. Die voorziet onder andere in een generieke loonsverhoging van 3,25 %. De budgettaire effecten ervan zijn integraal in de begroting 2018 verwerkt en gedekt.

Vastgoed en grondbedrijf

Voor de Brunelstraat maken we een maatschappelijke kosten-baten analyse. Het resultaat hiervan wordt eind dit jaar verwacht.

De uitgifte bedrijventerreinen komt weer langzaam op gang maar blijft nog achter op de prognose.

Financieel resultaat najaarsnota 2017

Financieel beeld 2017

De gemeentelijke financiële positie blijft gezond. Die conclusie is gebaseerd op de informatie die begin september over de uitvoering van de lopende begroting bekend was.

De beleidsuitvoering blijft binnen de voor dit jaar vastgestelde financiële kaders verlopen. Er doen zich geen verstoringen voor in de financiële positie. De gemeentelijke financiële huishouding blijft op basis van de prognoses in de najaarsnota 2017 ruim sluitend.

De nieuwe prognoses geven aan dat er in de middelen die in 2017 door de raad voor beleidsrealisatie in de begrotingsprogramma's beschikbaar zijn gesteld in meer of mindere mate sprake zal zijn van onderbesteding. Alleen de prognose voor het programma Algemeen financieel beleid vertoont in dat opzicht een afwijkend beeld.

De oorzaak daarvan is de door het Rijk in de loop van dit jaar doorgevoerde omlegging van de op de uitvoering van de Wsw betrekking hebbende geldstroom. Die verschuift samen met de daaraan gekoppelde uitgavenstroom van Assen naar Hoogeveen. Hierdoor dalen de inkomsten uit het gemeentefonds met € 14,5 miljoen en nemen de lasten binnen het programma 'Meedoen in Assen' met hetzelfde volume af. Voor de gemeentelijke exploitatie als geheel verloopt deze operatie dan ook budgettair neutraal.

In het verdere verloop van de najaarsnota lichten we de achtergronden van de geprognosticeerde onderbesteding in de diverse begrotingsprogramma's verder toe.

Daarin komt tevens naar voren dat een aantal specifieke budgetten dat in 2017 voor beleidsrealisatie door de raad beschikbaar is gesteld voor verdere uitvoering naar 2018 zal moeten worden overgeheveld.

Eindejaarpoggnose 2017

De van de najaarsnota onderdeel uitmakende eindejaarpoggnose geeft aan dat in het lopende jaar wordt afgekoerst op een positief eindejaarresultaat van rond € 4,3 miljoen. De effecten van de septembercirculaire 2017 zijn hier in meegenomen.

Het gepognosticeerde resultaat bestaat voor € 1,1 miljoen uit niet, of ten dele, bestede budgetten die nog voor verdere beleidsrealisatie in 2018 beschikbaar moeten blijven.

Daarmee rekening houdend resteert er voor het lopende jaar per saldo nog een positief eindejaarresultaat van rond € 3,2 miljoen. Dit is € 2,3 miljoen gunstiger dan het voor het laatst in het kader van de voorjaarsnota voor het lopende jaar geraamde eindresultaat van € 0,9 miljoen

In de financiële overzichten die hierna zijn opgenomen is aangegeven hoe dit resultaat tot stand is gekomen en hoe die uitkomst zich verhoudt tot het in de voorjaarsnota voor 2017 geraamde begrotingsresultaat.

Over de feitelijke omvang van de budgetoverheveling 2017-2018 wordt in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2017 definitief besloten. De hiervoor aangegeven omvang betreft een voorlopige inschatting.

Reserve sociaal deelfonds

Bij het opstellen van de eindejaarpoggnose is er van uitgegaan dat binnen het sociaal domein optredende financiële mee- en tegenvallers via het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds worden vereffend. Dit conform de beleidsafspraken daarover bij de overdracht van de taken van het Rijk naar de gemeente.

Op basis van de stand van de beleidsuitvoering en de uitputting van de budgetten, zoals die er eind augustus jongstleden uitzagen, is er in de eindejaarpoggnose vanuit gegaan dat de beleidsuitvoering in het sociaal domein over de gehele linie gezien budgettair neutraal zal verlopen.

Dat betekent dat we er in dit stadium van uitgaan dat er in 2017, anders dan in 2015 en 2016, geen voeding van de reserve sociaal deelfonds zal zijn als gevolg van onderbesteding.

Daarbij is rekening gehouden met het feit dat er in 2017 naast de reguliere jaaruitgaven ook nog een aantal verplichtingen uit 2016 moet worden afgewikkeld.

In de begroting 2018 wordt voorgesteld de werkingsduur van het sociaal deelfonds te verlengen tot en met 2019.

Gedragslijn inzet reserves

In begroting en in de eindejaarpoggnose is en wordt rekening gehouden met op basis van besluitvorming afgesproken onttrekkingen uit, en toevoegingen aan, de gemeentelijke reserves. Die afspraken zijn vastgelegd in de eind 2016 door de raad vastgestelde kadernota Reserves en voorzieningen.

Inmiddels is gebleken dat die nota op basis van voortschrijdend inzicht op een aantal punten verduidelijking en aanvulling behoeft. Bij de rapportage over de uitvoering van het programma Algemeen financieel beleid is meer specifiek aangegeven waar het in dit verband om gaat.

Verder moeten er, om aan de vereisten van het vernieuwde BBV en de aangescherpte accountantscontrole te kunnen voldoen, een aantal administratief technische aanpassingen en aanvullingen worden doorgevoerd in de tot nu toe in de begroting 2017 geraamde reservemutaties.

Die aanpassingen zijn noodzakelijk opdat in het kader van de behandeling en vaststelling van de jaarrekening 2017 aan de thans vigerende rechtsmatigheidseisen kan worden voldaan.

De te effectueren aanpassingen zijn formeel en financieel administratief technisch van karakter. Ze zijn niet van invloed op het eindjaarresultaat. De mutaties waar het om gaat zijn in bijlage II, Poggnose stortingen en onttrekkingen reserves 2017, in deze najaarsnota zichtbaar gemaakt.

De verdere verwerking ervan krijgt zijn beslag in de op de uitvoering van de najaarsnota betrekking hebbende begrotingswijziging.

Eindejaarsprognose ultimo september 2017

(bedragen x € 1.000)

Programma's	begroting	Prognose	Afwijking	V / N
Wonen in Assen	1.167	2.080	913	V
Werken in Assen	-24.370	-10.829	13.541	V
Meedoen in Assen	-90.733	-89.998	735	V
Aantrekkelijk Assen	-10.818	-10.767	51	V
Samen werken aan Assen	-3.359	-3.143	216	V
Bedrijfsvoering	-44.055	-43.229	826	V
Vastgoed en Grondbedrijf	-13.006	-12.315	691	V
Resultaat Programma's	-185.172	-168.201	16.971	V
Algemeen financieel beleid				
Onvoorzien/incidenteel	-305	-305	0	
Belastingheffing	16.182	16.508	326	V
Financiering/Belegging	4.245	4.572	327	V
Gemeentefonds	158.124	145.763	-12.361	N
Heffing vennootschapsbelasting	-30	-30	0	
Overige algemene dekkingsmiddelen	-46	364	410	V
Reserves en voorzieningen	7.321	5.392	-1.929	N
Saldi kostenplaatsen	622	207	-415	N
Saldo	0	0	0	
Resultaat algemene Dekking	186.112	172.471	-13.641	N
Prognose exploitatieresultaat	939	4.270	3.331	V
Prognose budgetoverheveling	0	-1.070	-1.070	N
Eindejaarsprognose	939	3.200	2.261	V

Prognose budgetoverheveling

(bedragen x € 1.000)

Programma's	Bedrag
Wonen in Assen	
Geluidsscherm Baggelhuizen	150
Meedoen in Assen	
Jeugdzorg en Onderwijs, alles-in één-scholen	30
Meedoenbeleid, Klijnsma-middelen armoedebeleid	400
Vergoeding statushouders	300
Jeugdhulp Homestart	70
Bedrijfsvoering	
Opleidingsbudget	120
Totaal prognose budgetoverheveling	1.070

Wonen in Assen

 Stand van zaken	augustus 2017	kosten
Woningbouw, woonplan en ruimtelijke ordening		
Openbare ruimte		
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer		
Duurzaamheid		
Bezuinigingen		

Samenvatting programma

De Asser woningmarkt blijft zich positief ontwikkelen. De taakstellingen voor huisvesting van statushouders zijn dit jaar aanzienlijk lager dan vorig jaar. Recentelijk is besloten binnen het Havenkwartier twee deelgebieden rond de kop van de haven actief te ontwikkelen. De aannemer is in oktober gestart met de uitvoerende werkzaamheden op het Veemarktterrein. De structuurvisie Kloosterveen 2017-2035 zal naar verwachting in november/december aan de raad worden voorgelegd. De invoering van de Omgevingswet is uitgesteld naar 1 januari 2021.

In steeds meer wijken wordt bij het dagelijks beheer gewerkt met een vast wijkteam.

Dit najaar start de realisatie van het fietspad langs de Europaweg Zuid. Naar verwachting wordt de gezamenlijke verkenning voor de aanleg van een fietssnelweg Assen - Groningen dit najaar afgerond.

Het aanbestedingsproces van Publiek Vervoer is met een paar maanden vertraagd.

We hebben zonnepanelen gelegd op gemeentelijke gebouwen. Het project Koplopers voor duurzaam ondernemerschap is van start gegaan. Het project Samen Besparen is gestart in de Lariks. Ons Asser Servicekostenmodel staat landelijk in de belangstelling. Op 5 oktober vond hierover een landelijk congres plaats in Assen. We zijn gestart met gesprekken met bewoners over 'Energie van Assen'. De dienstverlening die door de RUD Drenthe (regionale uitvoeringsdienst) wordt geleverd, wordt geëvalueerd. De RUD krijgt zeker te maken met een tekort.

Waar staan we nu en wat gaan we nog doen?

Woningbouw, woonplan en ruimtelijke ordening

Woningmarkt en woningbouw

De Asser woningmarkt blijft zich positief ontwikkelen. Door afnemend aanbod van zowel bestaande als nieuwe koopwoningen begint er een lichte spanning te ontstaan. Het beschikbare aanbod wordt sneller verkocht en de prijzen stijgen. De druk op de sociale huursector blijft onverminderd groot.

Het herstel op de koopmarkt en de bereidheid bij woningcorporaties om weer te investeren in nieuwbouw vertalen zich in een toename aan bouwinitiatieven. Tot halverwege het jaar werd voor bijna 200 woningen een bouwvergunning verleend, waarvan een deel voor verbouw van bestaande panden in de binnenstad. Er werden bijna 150 woningen opgeleverd en er zitten nog zo'n 350 woningen in de 'pijplijn' (vergunning verleend, maar nog niet opgeleverd). Op diverse locaties wordt woningbouw voorbereid.

Huisvesting statushouders

De taakstellingen voor huisvesting van statushouders zijn dit jaar aanzienlijk lager dan vorig jaar door de sterk verlaagde instroom van vluchtelingen in 2016. Assen moet dit jaar in totaal 70 statushouders huisvesten. Per 1 september waren reeds 79 statushouders gehuisvest. Dit waren voornamelijk (56%) 'na-reizigers', die in het kader van gezinshereniging naar Nederland kwamen. In de stand per 1 september is wel een aantal alleenstaande minderjarige vluchtelingen meegeteld die gehuisvest moeten worden zodra ze meerderjarig (18 jaar) worden.

Havenkwartier

Voor het Havenkwartier zijn een faciliterende grondpolitiek en een actieve uitnodigingsstrategie de uitgangspunten. Recent is besloten om twee deelgebieden rond de kop van de haven toch actief te ontwikkelen om een aanzet te geven voor de ontwikkeling van het Havenkwartier. Verder zal een quickscan worden uitgevoerd naar de haalbaarheid van een pilot Tiny Houses en onderzoek worden gedaan naar de mogelijkheden voor horeca in het gebied.

Veemarktterrein

Vlak voor de zomer is een uitvoeringskrediet voor het Veemarktplein beschikbaar gesteld. Het werk is inmiddels aanbesteed en de aannemer is in oktober gestart met de uitvoerende werkzaamheden.

Kloosterveen

In juni heeft het college de ontwerp Structuurvisie Kloosterveen 2017-2035 vrijgegeven voor inspraak. De informatieavond op 11 juli is met 450 belangstellenden goed bezocht. Tijdens de terinzagelegging zijn er in totaal 18 zienswijzen ingediend. Momenteel worden deze zienswijzen behandeld. De structuurvisie zal naar verwachting in november/december aan de raad worden voorgelegd.

Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet is uitgesteld naar 1 januari 2021. De implementatie van de wet en de kosten daarvan zullen begin 2018 in beeld worden gebracht en gemeld bij de voorjaarsnota 2018. Door de vertraging in de wetgeving kan dat beeld de komende tijd nog veranderen.

De afgelopen maanden is de agenda voor het visietraject opgehaald bij stakeholders en inwoners. Deze agenda zal in december worden voorgelegd aan de raad. De omgevingsvisie wordt in 2018/2019 verder ingevuld.

Openbare ruimte

Wijkgericht werken

Vanaf 1 mei 2017 is de groep van Alescon gedetacheerd naar de gemeente Assen. Hiermee is ook een start gemaakt met het uitrollen van het wijkgericht werken. In steeds meer wijken wordt gewerkt met een vaste meewerkend voorman die leiding geeft aan een vast team medewerkers. Deze teams bestaan uit eigen medewerkers, meewerkers en SW-medewerkers. Door de wijkgerichte aanpak ontstaat er meer binding met de inwoners van de wijk en kan er beter ingespeeld worden op de wensen.

Bereikbaarheid, verkeer en vervoer

De visie Mobiliteit is in februari door de raad vastgesteld. Op dit moment wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma.

Dit najaar start de realisatie van het fietspad langs de Europaweg Zuid (tussen Witterstraat en Haarweg).

Naar verwachting wordt de gezamenlijke verkenning voor de aanleg van een fietssnelweg Assen - Groningen dit najaar afgerond.

Het aanbestedingsproces van Publiek Vervoer is met een paar maanden vertraagd. Het nieuwe contract gaat naar verwachting per 1 april 2018 in. Omdat het bestaande contract voor het Wmo-vervoer per 1 januari 2018 afloopt wordt gewerkt aan een overbruggingsovereenkomst met de bestaande vervoerder. Het Wmo-vervoer wordt sowieso uitgevoerd.

Duurzaamheid

Klimaat

We hebben zonnepanelen gelegd op gemeentelijke gebouwen, namelijk op Buitenzorg, MFA Assen-Oost en sporthal Olympus. Bij verbouw hebben we energiebesparing meegenomen. Samen met de sportverenigingen hebben we een plan opgesteld om de buitensportvelden met led te verlichten. Hiervoor is een investering nodig, waarvoor dit najaar een separaat voorstel wordt ingediend bij de raad.

Het project 'Koplopers voor duurzaam ondernemerschap' is van start gegaan. Dit project wordt getrokken door stichting Assen voor Assen, de Natuur- en Milieufederatie, Dzyzion en de Rabobank. Met een aantal grote bedrijven en instellingen hebben we de mogelijkheden voor energiebesparing en opwekking van duurzame energie verkend. We werken nu samen aan een aantal concrete projecten.

Het project 'Samen Besparen' is gestart in de Lariks. Met dit project willen we bewoners inzicht geven in mogelijkheden om hun energieverbruik te beperken.

Dit wordt steeds belangrijker omdat de energiekosten omhoog gaan en een substantieel deel van het inkomen hiervoor gebruikt wordt.

Ons Asser Servicekostenmodel staat landelijk in de belangstelling. Op 5 oktober vond hierover een landelijk congres plaats in Assen. Het model heeft een antwoord op de problematiek van verouderde (jaren 60, 70) flatgebouwen, waarvan renovatie financieel zeer moeilijk te regelen is. Een landelijke bank heeft financiering van de renovatie van de flat Ellen in de Lariks toegezegd. Dit is een grote doorbraak. Hiermee komt grootschalige renovatie van particulier bezit in verouderde wijken in zicht, en wordt de energietransitie betaalbaar voor een grote groep mensen. De VVE Ellen is de eerste pilot, meer pilots

zijn wenselijk en pas over enkele jaren zal opschaling mogelijk zijn.

We zijn gestart met gesprekken met bewoners over 'Energie van Assen'. Dit is gericht op het opwekken van meer duurzame energie van en voor de bewoners van Assen. In de bijbehorende website laten we zien wat er gebeurt, om mensen te inspireren hier ook mee aan de slag te gaan.

RUD Drenthe

De dienstverlening die door de RUD Drenthe wordt geleverd, wordt geëvalueerd. De RUD krijgt zeker te maken met een tekort. Op dit moment kunnen wij nog niet aangeven wat de omvang van dit tekort zal zijn.

Financiële prognose

Wonen in Assen						(bedragen * € 1.000)
Beleidsthema	Actueel jaarbudget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	V / N	
Lasten						
Woningbouw/woonplan	1.659	1.046	1.621	38	V	
Openbare ruimte	10.631	5.120	11.028	-397	N	
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	1.215	67	1.215	0		
Duurzaamheid	4.559	2.575	4.559	0		
Totaal lasten	18.064	8.807	18.423	-359	N	
Baten						
Woningbouw/woonplan	1.424	645	2.703	1.279	V	
Openbare ruimte	8.262	7.806	8.139	-123	N	
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	755	0	755	0		
Duurzaamheid	8.643	6.555	8.643	0		
Totaal baten	19.084	15.006	20.240	1.156	V	
Totaal saldo van baten en lasten	1.020	6.199	1.817	797	V	
Mutaties in reserves						
Storting reserves	1.685	0	1.685	0		
Beschikking reserves	1.832	0	1.948	116	V	
Totaal mutaties in reserves	147	0	263	116	V	
Resultaat	1.167	6.199	2.080	913	V	

Woningbouw, woonplan en ruimtelijke ordening € 1,42 V

Het voordeel wordt veroorzaakt door de vrijval van het restantbudget revitalisering Stadsbedrijvenpark. Dat kent een voordeel van € 1,69 miljoen. Hiervan is € 0,50 miljoen in de begroting 2018 bestemd als voeding voor de reserve co-financiering economisch beleid en € 0,50 miljoen voor de bedrijvenregeling Provincie. Over de bestemming van het resterende

deel moet nog worden besloten.

Het product bodem kent een overschrijding van € 30.000 door extra inzet in het Veemarktplein en de Paul Krugerstraat.

De bouwleges kennen dit jaar een lagere opbrengst van € 0,30 miljoen in verband met minder grote projecten.

Openbare ruimte € 0,50 miljoen N

Bij de verdere uitwerking van de nieuwe BBV-richtlijnen 2017 is gebleken dat investeringen met maatschappelijk nut niet volledig geactiveerd mogen worden. Het grootonderhoud moet ten laste van de exploitatie geboekt worden. De exploitatie en investeringen zijn conform het meerjarenbeeld in de begroting 2018 aangepast. Voor 2017 betekent dit een correctie op de exploitatielasten van € 1,5 miljoen. De

kapitaallasten worden verlaagd met € 0,33 miljoen. Vanuit de reserve wegbeheer volgt een bijdrage van € 0,12 miljoen.

Openbare verlichting kent een voordeel van € 0,50 miljoen op de kapitaallasten. Dit wordt veroorzaakt doordat het project versneld overgaan op ledverlichting in de stad nog niet is afgerond. Dit jaar wordt de helft van de stad door led verlicht.

Prognose budgetoverheveling		bedrag (€ * 1.000)
Geluidsscherm Baggelhuizen		150

Geluidsscherm Baggelhuizen

Het onderzoeken van de bestaande tunnelconstructie en de afstemming met Rijkswaterstaat vergen meer tijd. De tunnel is eigendom van Rijkswaterstaat

Werken in Assen

 Stand van zaken	augustus 2017	kosten
Werkgelegenheid		
Economische ontwikkeling en innovatie		
FlorijnAs en bedrijventerreinen		
Bezuinigingen		

Samenvatting programma

Ondanks een aantrekkelijke economie zijn de effecten op de werkgelegenheid in onze arbeidsmarktregio nog niet zichtbaar, en zal er naar verwachting wederom sprake zijn van een na-ijlend effect.

De contouren van de omvorming van Alescon worden duidelijk.

De uitvoering FlorijnAs loopt voor op de planning. En ten aanzien van bedrijventerreinen zijn we voornemens om de succesvolle ervaringen van de pilot Peelerpark/Messchenveld te vertalen naar nieuw beleid.

Waar staan we nu en wat gaan we nog doen?

Werkgelegenheid

In Assen zien we nog niet dat meer mensen uitstromen naar werk als gevolg van het herstel van de economie. We verwachten dat er wederom sprake zal zijn van een na-ijlend effect in onze arbeidsmarktregio; in het verleden duurde dit ongeveer twee jaar. Ten aanzien van de Buig-middelen blijft het gebruik over 2017 ongeveer gelijk en blijven de uitgaven binnen de financiële kaders. Wel ontvangen we minder ondersteuningsvragen van bedrijven.

Alescon

De herstructurering bij Alescon is ingegeven door de ontwikkelingen binnen het sociaal domein en de implementatie van de Participatiewet. Het is een complex proces, onder meer vanwege de grote financiële gevolgen die de afbouw van de rijksbijdrage voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) met zich meebrengt. De zes deelnemende Alescon-gemeenten pakken de gevolgen van de Participatiewet voor de Sociale Werkvoorziening gezamenlijk op, waarbij het tempo en de te maken

keuzes enigszins kunnen verschillen. Goede afstemming tussen de gemeenten is noodzakelijk alvorens nieuwe stappen gezet kunnen worden. De zes gemeenten hebben inmiddels gezamenlijk een visie opgesteld voor de omvorming van Alescon en de toekomst van het sociale werkvoorzienings-aanbod binnen de uitvoering van de Participatiewet. Voorop staat dat alle huidige sociale werkvoorzienings-medewerkers hun rechten behouden en hun beschermde status niet verandert. Eind november zullen de zes gemeenteraden worden bijgepraat over het proces en de hoofdvisie.

In de halfjaarlijkse rapportage 2017 geeft Alescon aan dat het resultaat op dit moment gunstiger is dan begroot, waardoor Alescon minder hoeft te onttrekken uit de reserve van de Participatiewet. De totale gemeentelijke bijdrage zal zoals is afgesproken bij de (meerjaren) begroting in totaal niet meer dan 4 miljoen zijn, waarvan het aandeel voor Assen 1,6 miljoen bedraagt.

Met ingang van 2017 wordt de rijksbijdrage voor de Aja's (aantal Sw-plekken in arbeidsjaren) verstrekt aan de werkgemeente in plaats van de woongemeente. Dat betekent dat de statutaire plaats van vestiging van Alescon de gemeente is waar alle middelen naartoe gaan, voor Alescon is dit Hoogeveen. Vanuit Hoogeveen worden de middelen (net als voorheen) één op één naar Alescon doorbetaald. Omdat de bekostiging via de werkgemeente nog nieuw is en niet overal op dezelfde manier wordt uitgelegd kan deze werkwijze nog worden aangepast in de komende jaren.

Economische ontwikkeling en innovatie

Recent heeft de raad € 2 miljoen REP-middelen (ruimtelijk economisch programma) beschikbaar gesteld voor de verbetering van het TT-circuit. Het besluit van de raad van 20 april 2017 om de ambitie voor een zelfstandig sensorcluster los te laten, en niet meer te investeren in sensortechnologie betekent dat het project Sensorcircuit niet wordt gerealiseerd. Ten gevolge hiervan is er een vrijval in de REP-middelen van € 1 miljoen. Deze middelen kunnen besteed worden voor het stimuleren van andere economische ontwikkelingen en kansen.

FlorijnAs en bedrijventerreinen

De raad wordt via de derde kwartaalrapportage FlorijnAs 2017 uitgebreid geïnformeerd over de stand van zaken van de projecten van de FlorijnAs.

In tegenstelling tot voorgaande jaren vindt er uitgifte plaats op Groene Dijk, Peelerpark en Messchenveld. De uitgifte op de bedrijventerreinen loopt echter nog wel achter op de prognose. De uitgifteprognose zal worden herijkt bij de herziening van de grondexploitaties in het kader van de jaarrekening 2017.

Wij geven invulling aan de ontwikkeling van de toeristische recreatieve zone (TRZ), op basis van faciliterend grondbeleid. De meest concrete Initiatieven op korte termijn lijken de optimalisatie van het TT-Circuit, TT-Plaza (aanvraag omgevingsvergunning), de realisatie van Outlet TT-Assen en het IJscapex Drenthe. Met de twee laatstgenoemde initiatiefnemers zal de gemeente nog in 2017 overeenkomsten sluiten om te komen tot de volgende stap in deze ontwikkeling.

Samen met de ondernemersvereniging hebben we de pilot flexibilisering Peelerpark/Messchenveld succesvol afgerond. Graag willen we onze ervaringen uit deze pilot vastleggen in nieuw beleid. Wij zijn voornemens enkele verbeterpunten voor te leggen aan de raad, als onderdeel van het acquisitiebeleid voor bedrijventerreinen.

Financiële prognose

Werken in Assen		(bedragen * € 1.000)			
Beleidsthema	Actueel jaarbudget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	V / N
Lasten					
Werkgelegenheid	54.027	22.886	39.991	14.036	V
Economische ontwikkeling en innovatie	1.305	890	1.305	0	
FlorijnAs	58.119	1.290	61.445	-3.326	N
Totaal lasten	113.451	25.066	102.741	10.710	V
Baten					
Werkgelegenheid	31.061	20.519	31.286	225	V
Economische ontwikkeling en innovatie	120	60	120	0	
FlorijnAs	55.739	4.300	40.807	-14.932	N
Totaal baten	86.920	24.880	72.213	-14.707	N
Totaal saldo van baten en lasten	-26.531	-186	-30.528	-3.997	N
Mutaties in reserves					
Storting reserves	252	860	41.859	-41.607	N
Beschikking reserves	2.413	1.289	61.558	59.145	V

Totaal mutaties in reserves	2.161	428	19.699	17.538	V
Resultaat	-24.370	242	-10.829	13.541	V

Algemeen € 13,54 V

Het programma Werken in Assen kent een voordeel van € 13,6 miljoen. Dit betreft een voordeel op het beleidsthema werkgelegenheid ad € 13,5 miljoen en een voordeel ad € 80.000 op het beleidsthema FlorijnAs.

Werkgelegenheid € 13,46 miljoen V

Het beleidsthema werkgelegenheid heeft per saldo een voordeel van € 13,5 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door het wegvallen van € 14,6 miljoen rijksmiddelen Participatiewet Wsw. Daarnaast is sprake van per saldo een nadeel binnen dit beleidsthema van totaal € 1,1 miljoen.

Rijksmiddelen Participatiewet Wsw

Met ingang van het jaar 2017 is de wijze van verstrekking van de rijksbijdrage voor de Aja's (aantal Sw-plekken) veranderd. Dat betekent voor de Sw-middelen dat alle rijksmiddelen van de deelnemende Alescon gemeenten verstrekt worden aan de gemeente Hoogeveen, omdat dit de statutaire plaats van vestiging van Alescon is. Vanuit Hoogeveen worden de middelen (net als voorheen) één op één doorgesluisd naar Alescon. De in onze begroting 2017 onder dit beleidsthema geraamde lasten inzake door betaling Sw-middelen aan Alescon ad € 14,6 miljoen zijn daarmee komen te vervallen, hetgeen leidt tot een voordeel van € 14,6 miljoen. Onder Algemene Middelen worden de baten van deze rijksmiddelen begroot, daar ontstaat een nadeel van € 14,6 miljoen. Per saldo verloopt dit budget neutraal.

Diverse posten per saldo € 1,1 miljoen N

Op de bedrijfsvoeringskosten WPDA verwachten we per saldo een nadeel van € 0,14 miljoen, met name vanwege het niet kunnen realiseren van de taakstelling omdat de fusie met Alescon vertraging heeft opgelopen. Verder heeft de uitvoering van het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz 2004) een nadeel van € 80.000.

Bij de voorjaarsnota 2017 zijn de baten Buig, op basis van het nieuwe landelijke verdeelmodel, verhoogd met € 2,5 miljoen naar € 30,02 miljoen. In oktober heeft het Ministerie de definitieve Buig-budgetten 2017 vastgesteld, die nu uitkomen op € 30,04 miljoen, hetgeen € 0,23 miljoen hoger uitkomt. Op basis van de prognose WPDA komen de lasten Buig vanwege meer klanten dan begroot, een hogere uitkeringsprijs en meer loonkostensubsidies € 1,7 miljoen hoger uit dan begroot. Verder wordt nu rekening gehouden met een niet begroot btw voordeel ad € 0,6 miljoen op de uitkeringen en bedrijfsvoering WPDA.

Mutaties reserve € 0,8 miljoen N

De volgende posten komen in aanmerking voor verrekening met het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds, per saldo € 0,8 miljoen storting. Op basis van de halfjaarrapportage Alescon komen de lasten Alescon uit op € 1,6 miljoen, hetgeen € 0,13 miljoen meer is dan begroot. Op de lasten Participatiewet, onderdeel re-integratie ontstaat naar verwachting een voordeel van ca € 0,4 miljoen. In mei dit jaar heeft het Ministerie de oude participatiemiddelen re-integratie, inburgering tot en met het jaar 2014 definitief vastgesteld. Dit betekent dat de hiervoor gevormde reserve Wet Inburgering ad € 0,53 miljoen dit jaar vrijvalt.

FlorijnAs en bedrijventerreinen € 80.000 V

FlorijnAs

De hogere lasten zijn een gevolg van uitgaven op de FlorijnAs-projecten die eerder in uitvoering zijn genomen, ten opzichte van de planning waar bij het opstellen van de begroting 2017 rekening mee was gehouden.

In de begroting was rekening gehouden met de inzet van de gemeentelijke co-financiering om de Reserve FlorijnAs op peil te houden. Door de hogere rijksbijdrage in 2016 was dit niet nodig, hierdoor zijn de baten in 2017 lager dan geraamd.

Meedoen in Assen

 Stand van zaken	augustus 2017	kosten
Transformatie		
Jeugdhulp		
Wmo		
Leefbaarheid en welzijn in wijk en stad		
Sport, gezonde leefstijl		
Schuldpreventie en armoedebestrijding		
Onderwijs & Onderwijshuisvesting		
Meedoenbeleid		
Mijn buurt Assen		
Nieuwe subsidieregeling		
Nieuwe welzijnsorganisatie		
Bezuinigingen		

Samenvatting programma

De raad ontvangt aan het einde van het jaar ter besluitvorming de integrale kadernota Sociaal domein. Deze nota is op hoofdlijnen, en zal in diverse agenda's worden uitgewerkt. Een reeds uitgewerkte agenda is die rondom informele zorg. Sinds april 2017 zijn binnen alle huisartsenpraktijken praktijkondersteuners actief. De eerste indruk is dat deze van toegevoegde waarde zijn.

Met het ministerie van VWS zijn gesprekken gevoerd over de Algemene voorziening Schoonmaak. Wij hebben enkele aanpassingen getroffen. De Stichting Leergeld, het Jeugdsportfonds en het Jeugdcultuurfonds, hebben een aanvullende subsidieaanvraag gedaan voor 2017 om aan de stijgende vraag te voldoen. In het kader van de bestrijding kinderarmoede is deze aanvraag gehonoreerd.

Waar staan we nu en wat gaan we nog doen?

Transformatie

Kadernota Sociaal Domein

Mede op basis van het rondetafelgesprek van de raad met partners in het sociaal domein is gewerkt aan een integrale kadernota Sociaal Domein. Deze nota vervangt de kadernota's Wmo, Jeugd en Participatiewet uit 2014. De nieuwe kadernota bieden wij de raad aan het einde van dit jaar ter besluitvorming aan. Deze nota op hoofdlijnen zal in diverse agenda's verder worden uitgewerkt. Een reeds

uitgewerkte agenda is die rondom informele zorg.

Samenwerking Noord- en Midden-Drenthe

De inkoop samenwerking Wmo/Jeugdwet in Noord- en Midden-Drenthe verloopt goed. Op terreinen als beleid, contractmanagement, kwaliteitsmanagement en monitoring trekken we zoveel mogelijk gezamenlijk op.

Jeugdhulp

Praktijkondersteuners huisarts Jeugd

Sinds april dit jaar zijn binnen alle huisartsenpraktijken in Assen praktijkondersteuners Jeugd actief. Onze eerste indruk is dat deze praktijkondersteuners van toegevoegde waarde zijn. De praktijkondersteuners ontlasten de huisarts en pakken zelf (lichte) casuïstiek op. Daarmee leveren ze een bijdrage aan de 'beweging naar de voorkant'.

Wmo

Verbeterplan Maatschappelijke Opvang, Verslavingszorg en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg

In het kader van de uitvoering van het Verbeterplan MO/VZ/OGGZ verbouwen we het pand aan de Havenkade 16/18 tot een gecombineerde dag- en nachtopvang van jongeren en volwassenen. De aanbesteding van de verbouwing komt € 0,35 miljoen hoger uit dan in 2015 begroot. Deze meerkosten zijn vooral toe te schrijven aan maatregelen die thans nodig zijn voor de veiligheid van medewerkers en gebruikers. De meerkosten worden onttrokken aan de reserve Maatschappelijke opvang.

Algemene Voorziening Schoonmaak (AVS)

In de afgelopen periode hebben we samen met de gemeenten Aa en Hunze en Tynaarlo gesprekken gevoerd met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over deze algemene voorziening. Wij hebben enkele aanpassingen getroffen.

Sport, gezonde leefstijl

Het programma Gezond in Assen (GIDS) fase 1, eindigt in 2017. Alle betrokken partijen vinden dat er veel is los gemaakt.

De inventarisatie van wat er allemaal in Assen gebeurt op het gebied van gezondheidsbevordering en gezonde leefstijl, en de verbinding tussen alle partijen die zich hier mee bezig houden, vraagt om een volgende stap. Dit najaar wordt in twee sessies met

inwoners 'opgehaald' wat zij belangrijk vinden voor de bevordering van de eigen gezondheid. Daaruit wordt, als een agenda bij een nieuwe kadernota, een gezondheidsagenda gedestilleerd. De betrokken inwoners zijn aangedragen door tien majeure partijen, betrokken bij gezondheidsbevordering en gezonde leefstijl uit Assen.

Met ingang van 2018 zal GIDS fase 2 in werking treden. De uitgangspunten zijn verwerkt in de begroting 2018.

Schuldpreventie en armoedebestrijding

Bestrijding kinderarmoede (Klijnsma-middelen): de stichtingen Leergeld, Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds hebben in 2017 aanzienlijk meer kinderen ondersteund dan ze hadden voorzien en waarvoor subsidie was verstrekt. Het totale aantal kinderen van ouders met een laag inkomen dat gebruik maakt van deze fondsen is gestegen:

- Jeugdsportfonds: van 173 in 2016 naar 296 in 2017 (prognose).
- Jeugdcultuurfonds: van 22 in 2016 naar 16 op peildatum 1 juli 2017.
- stichting Leergeld: van 184 in 2016 naar 145 op peildatum 1 augustus 2017.

Om aan de stijgende vraag te voldoen, hebben de drie stichtingen een aanvullende subsidieaanvraag voor 2017 gedaan. In het kader van de bestrijding van kinderarmoede is deze aanvraag gehonoreerd.

Onderwijs & Onderwijshuisvesting

Onderwijsachterstanden

De verwachte nieuwe regels voor het onderwijsachterstandenbeleid/voor- en vroegschoolse educatie vanuit het Rijk zijn met een jaar uitgesteld. Daarmee blijft ook de landelijke herverdeling van de bijbehorende middelen onbekend, en wordt het huidige landelijk beleid met een jaar beleidsarm verlengd. In 2018 zullen we met de uitvoerende partijen in de alles-in-één-scholen werken aan een lokale vertaling van de nieuwe landelijke regelgeving en bijbehorende middelen.

Financiële prognose

Meedoen in Assen					
(bedragen * € 1.000)					
Beleidsthema	Actueel jaarbudget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	V / N
Lasten					
Jeugdzorg	19.233	11.386	19.776	-544	N
Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk	59.680	23.617	58.282	1.398	V
Mijn Buurt Assen	4.969	2.962	4.438	531	V
Meedoenbeleid	3.914	2.851	3.614	300	V
Sport	2.870	266	2.870	0	
Schuldhelpverlening	801	302	1.001	-200	N
Onderwijs	6.244	1.710	6.214	30	V
Totaal lasten	97.710	43.095	96.195	1.515	V
Baten					
Jeugdzorg	0	4	4	4	V
Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk	2.995	1.120	2.132	-863	N
Mijn Buurt Assen	0	4	4	4	V
Meedoenbeleid	0	0	0	0	
Sport	1.000	0	1.000	0	
Schuldhelpverlening	0	0	0	0	
Onderwijs	4.447	766	4.447	0	
Totaal baten	8.442	1.894	7.587	-855	N
Totaal saldo van baten en lasten	-89.268	-41.201	-88.608	660	V
Mutaties in reserves					
Storting reserves	3.050	0	4.755	-1.705	N
Beschikking reserves	1.585	0	3.365	1.780	V
Totaal mutaties in reserves	-1.465	0	-1.390	75	V
Resultaat	-90.733	-41.201	-89.998	735	V

Algemeen € 0,74 miljoen V

Het programma Meedoen heeft een voordeel van € 0,74 miljoen. Hierin is nog geen rekening gehouden met een totaalbedrag van € 0,8 miljoen, dat in aanmerking komt voor overheveling naar het jaar 2018, waardoor het resultaat na overheveling uitkomt op € 65.000 nadelig.

Jeugdzorg € 70.000 V

Het beleidsthema Jeugdzorg heeft naar verwachting, na verrekening met de reserve gemeentelijk sociaal deelfonds, een voordelig resultaat van € 70.000. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het feit dat het budget voor de uitvoering van het programma Homestart, van Icare Jeugdgezondheidszorg, in aanmerking komt voor overheveling naar 2018. Het resultaat na overheveling komt dan uit op € 0.

In dit beleidsthema worden de rijksmiddelen voor de uitvoering van de transitie Jeugd verantwoord. Volgens de septembercirculaire ontvangen wij in 2017 voor Jeugd € 19,7 miljoen. Dit is € 0,29 miljoen meer dan begroot, maar € 1,5 miljoen minder dan in 2016 en € 4,0 miljoen minder dan in het jaar 2015. De verwachting is dat we met betrekking tot het voor het jaar 2017 beschikbare budget uitkomen op een nadelig saldo van € 0,35 miljoen. De voorlopige afrekeningen over het jaar 2016 komen uit op € 0,26 miljoen nadelig als incidentele last in het jaar 2017. Deze incidentele last en het geraamde tekort over 2017 worden verrekend met het gemeentelijk sociaal deelfonds, per saldo € 0,61 miljoen nadelig.

Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk € 0

Het beleidsthema Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk verloopt na verrekening met de reserve gemeentelijk sociaal deelfonds en de reserve Maatschappelijke Opvang budgettair neutraal.

In dit beleidsthema worden onder andere de rijksmiddelen voor de uitvoering van de oude en nieuwe taken Wmo en Beschermd Wonen verantwoord. Volgens de septembercirculaire ontvangen wij in 2017 voor Wmo (oude en nieuwe taken) € 15,6 miljoen. Dit is € 0,5 miljoen meer dan begroot, maar € 1,1 miljoen minder dan het jaar 2016 en € 2,2 miljoen minder dan het jaar 2015. De verwachting is dat we met betrekking tot het voor het jaar 2017 beschikbare budget uitkomen op een voordelig saldo van € 0,58 miljoen.

Hierbij is er rekening mee gehouden dat de eigen bijdragen van de Wmo nu worden geraamd op € 0,65 miljoen, hetgeen € 0,56 miljoen lager is dan begroot. Circa € 0,3 miljoen heeft te maken met een bijstelling vanwege de realisaties in voorgaande jaren en € 0,25 miljoen, doordat het ministerie de regeling Eigen Bijdragen Wmo naar beneden heeft bijgesteld. Hiervoor zijn de gemeenten gecompenseerd middels een hogere rijksbijdrage Wmo. De voorlopige afrekeningen over het jaar 2016 komen uit op € 1,0 miljoen nadelig als een incidentele last in het jaar 2017.

Deze incidentele last en het geraamde overschot over 2017 ad € 575.000 zullen worden verrekend met het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds, per saldo € 0,43 miljoen nadelig.

Volgens de septembercirculaire 2017 ontvangen wij in 2017 voor Beschermd Wonen € 37,1 miljoen. Dit is € 1,16 miljoen meer dan begroot, € 2,7 miljoen meer dan het jaar 2016 en € 3,4 miljoen meer dan het jaar 2015.

De verwachting is dat we met betrekking tot het voor het jaar 2017 beschikbare budget, na verrekening met de regiogemeenten, uitkomen op een voordelig saldo van € 0,87 miljoen. Op basis van voorgaande jaren is er hierbij rekening mee gehouden dat de eigen bijdragen Beschermd Wonen nu worden geraamd op € 1,7 miljoen hetgeen € 0,3 miljoen lager is dan begroot. De voorlopige afrekeningen over het jaar 2016 komen, na verrekening met de regio gemeenten, uit op € 0,17 miljoen nadelig, als een incidentele last in het jaar 2017.

Deze incidentele last en het geraamde overschot over 2017 zullen worden verrekend met het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds, per saldo € 0,7 miljoen voordelig.

Net als in de jaren 2015 en 2016 zal ook in 2017 een deel van de zorg Wmo en Beschermd Wonen niet verzilverd worden. Deze posten zijn nog niet stabiel genoeg en nu moeilijk in te schatten. De resultaten hiervan zullen bij de jaarrekening 2017 worden meegenomen.

De rijksmiddelen Maatschappelijke Opvang (Centrumgemeente middelen) bedragen volgens de september circulaire 2017 totaal € 4,7 miljoen. Dit is € 60.000 minder dan begroot, maar blijft in lijn met voorgaande jaren. De verwachting is dat we met betrekking tot het voor het jaar 2017 beschikbare budget uitkomen op een voordelig saldo van € 0,26 miljoen. Dit bedrag wordt in de reserve Maatschappelijke Opvang gestort, waardoor het per saldo geen invloed heeft op het resultaat.

Gemeentelijk Sociaal Deelfonds € 0

Bij de jaarrekening 2016 bedroeg het saldo van het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds € 12,6 miljoen. Omdat het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds een maximum kent van 10 % van de transitie-middelen is hiervan € 5,7 miljoen afgeroomd naar de Algemene reserve, waardoor de eindstand 2016 Gemeentelijk Sociaal Deelfonds € 6,9 miljoen bedraagt.

De raad heeft besloten om € 2,0 miljoen te onttrekken aan het gemeentelijk sociaal deelfonds, als experimenteerruimte binnen het Sociaal Domein. Het totaal van de nog ten laste van het uitvoeringsjaar 2017 af te wikkelen verplichtingen uit 2016 bedraagt in totaal € 0,9 miljoen. Voor het uitvoeringsjaar 2017 zelf wordt een positief resultaat van € 0,96 miljoen verwacht.

Dat betekent dat de exploitatie in het sociaal domein dit jaar over de gehele linie gezien vrijwel budgettair neutraal zal verlopen. De stand van het gemeentelijk sociaal deelfonds komt daarmee eind 2017 naar de huidige inzichten in totaal uit op € 4,9 miljoen. Dit is € 1,6 miljoen minder dan het maximum ad 10%, zijnde € 6,5 miljoen.

De raad heeft besloten dat de reserve Gemeentelijk Sociaal Deelfonds een looptijd heeft van drie jaar, van 2015 tot en met 2017. Omdat het Rijk heeft besloten ook nog in het jaar 2018 de transitie-middelen via decentralisatie-uitkeringen over te maken aan de gemeenten, en omdat het besluit experimenteerruimte Sociaal Domein ad € 2,0 miljoen betrekking heeft op bestedingen in de jaren 2018 en 2019, wordt de werkingsduur van de reserve Gemeentelijk Sociaal Deelfonds met twee jaar verlengd, tot en met 2019.

Mijn buurt Assen en nieuwe subsidieregeling € 0,54 miljoen V

Het beleidsthema Mijn Buurt Assen heeft naar verwachting een voordelig resultaat van € 0,54 miljoen. Hierbij is er nog geen rekening mee gehouden dat een bedrag ad € 0,3 miljoen in aanmerking komt voor overheveling naar het jaar 2018 in verband met kosten 2018 voor de opvang van statushouders, waardoor het resultaat na overheveling uitkomt op € 0,24 miljoen voordelig. Hiervan is € 0,2 miljoen aan rijks gelden ter dekking van de algemene kosten 2017 opvang van statushouders en naar verwachting zal stichting STILA het beschikbaar gestelde budget ad € 0,175 miljoen niet volledig kunnen besteden aan aanvragers van sociaal-culturele activiteiten. De verwachting is dat er € 35.000 overblijft.

Meedoenbeleid € 0,30 miljoen V

Het beleidsthema Meedoenbeleid heeft naar verwachting een voordelig resultaat van € 0,3 miljoen. Hierbij is er nog geen rekening mee gehouden dat een bedrag ad € 0,4 miljoen in aanmerking komt voor overheveling naar het jaar 2018, waardoor het resultaat na overheveling uitkomt op € 0,1 miljoen nadelig.

Op de post kwijtscheldingen belastingen ad € 0,7 miljoen, wordt een overschrijding verwacht van € 0,1 miljoen.

De raad heeft op 19 november 2015 ingestemd met het voorstel Intensivering armoedebeleid, waarbij de resterende Klijnsma-middelen worden ingezet voor de jaren 2016 tot en met 2018. Conform dit raadsbesluit worden de beschikbaar gestelde Klijnsma-middelen ook in 2018 aangewend voor een bedrag van € 0,1 miljoen.

Voorgesteld wordt € 0,1 miljoen over te hevelen naar 2018. In de meicirculaire 2017 krijgt Assen daarnaast € 0,4 miljoen structureel aan Klijnsma-middelen ter bestrijding van armoede van kinderen en ouderen. De besteding hiervan wordt nog aan de raad voorgelegd. Om die reden zal bij de jaarrekening 2017 worden voorgesteld om het niet bestede deel 2017 ad € 0,3 miljoen over te hevelen naar het jaar 2018.

Schuldhelpverlening € 0,20 miljoen N

Het beleidsthema Schuldhelpverlening heeft naar verwachting een nadelig resultaat van € 0,2 miljoen. Uit de tussenrapportages van de GKB blijkt dat de GKB naar verwachting over het jaar 2017 uitkomt op een exploitatietekort. Het tekort wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de aantallen aanmeldingen dit jaar veel minder zijn dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. In juli zijn daarom maatregelen getroffen om de organisatie aan te passen aan de nieuwe situatie. Deze aanpassing is echter vermoedelijk niet voldoende om de voorziene tekorten geheel op te lossen. Omdat de GKB geen financiële reserves meer heeft, zullen de drie leden in de gemeenschappelijke regeling moeten bijdragen in dit tekort. Naar verwachting bedraagt het Asser aandeel € 0,2 miljoen. Dit is niet begroot.

Onderwijs € 30.000 V

Het beleidsthema Onderwijs heeft naar verwachting een voordelig resultaat van € 30.000. Hierbij is er nog geen rekening mee gehouden dat de financiering van de frictiekosten van de harmonisatie peuterspeelzaalwerk, ad € 30.000, in aanmerking komt voor overheveling naar 2018. Hierdoor komt het resultaat na overheveling uit op € 0.

Prognose budgetoverheveling	bedrag (€ * 1.000)
Alles in één-scholen	30
Meedoen beleid, Klijnsma-middelen armoedebeleid	400
Vergoeding statushouders	300
Jeugdhulp: Homestart	70
Totaal budgetoverheveling	800

Onderwijs: Alles in één-scholen

Bij het collegebesluit Harmonisatie peuterspeelzaalwerk is besloten het geraamde overschot 2017 ad € 30.000 op de budgetten Alles-in-1 school over te hevelen naar het jaar 2018, ter financiering van de frictiekosten van deze harmonisatie.

Meedoen beleid: Klijnsma-middelen armoedebeleid

De raad heeft op 19 november 2015 ingestemd met het voorstel Intensivering armoedebeleid waarbij de resterende Klijnsma-middelen worden ingezet voor de jaren 2016 tot en met 2018.

Conform dit raadsbesluit worden de beschikbaar gestelde Klijnsma-middelen ook in 2018 aangewend voor een bedrag ad € 0,1 miljoen. In de meicirculaire 2017 krijgt Assen daarnaast ruim € 0,4 miljoen structureel aan Klijnsma-middelen ter bestrijding van armoede van kinderen en ouderen. De besteding hiervan wordt nog aan de raad voorgelegd. Om die reden zal in de jaarrekening 2017 worden voorgesteld om het niet bestede deel 2017 ad € 0,3 miljoen over te hevelen naar 2018.

Meedoenbeleid: Vergoeding statushouders

De gemeente ontvangt in de jaren 2016 en 2017 per gevestigde statushouder een vergoeding van het ministerie. Deze budgetten worden achteraf, per gehuisveste statushouder, op basis van realisatiecijfers van Opnieuw Thuis/COA, aan gemeenten toegekend. In de begrotingen 2016 en 2017 is als aanname voor een vol jaar uitgegaan van een bedrag van € 0,7 miljoen per jaar. Deze middelen zijn niet geoormerkt. Tot nu toe worden alleen de kosten van Jade voor de

verlengde begeleiding van jong meerderjarige statushouders (vanaf 18 jaar) ten laste van deze middelen gebracht alsmede het project Vlucht Voorwaarts. Op verschillende beleidsvelden wordt langzamerhand duidelijk tegen welke extra kosten men aanloopt. Een deel van deze kosten zal ook nog doorwerken naar het jaar 2018. Om die reden is het plan een bedrag van € 0,3 miljoen over te hevelen naar 2018.

Jeugdhulp: Homestart

Conform het plan Versterken Voorliggend Veld wordt er extra inzet gepleegd op vrijwilligers, waarbij is gekozen voor het instrument Homestart. Hierbij worden ouders/gezinnen ondersteund door vrijwilligers. Met Icare Jeugdgezondheidszorg is een overeenkomst afgesloten voor de uitvoering van Homestart voor de jaren 2016 tot en met 2018. Om aan de contractuele verplichtingen in het jaar 2018 met Icare te kunnen voldoen moet naar het jaar 2018 een bedrag van € 70.000 worden overgeheveld.

Aantrekkelijk Assen

 Stand van zaken	augustus 2017	kosten
Aantrekkelijke binnenstad	✓	✓
Cultureel Hart	✓	✓
Promotie Assen	✓	✓
Parkeren	✓	✓
Veiligheid	✓	✓
Bezuinigingen	✓	✓

Samenvatting programma

De aanpak van de binnenstad verloopt conform de planning zoals vastgelegd in het raadsbesluit van 15 juni 2017.

De doelstellingen om in 2017 de aanpak voor personen met verward gedrag in te voeren zijn

gehaald. De psycholance is in augustus, als laatste onderdeel, operationeel geworden.

De brandweerpost Oost nadert zijn voltooiing. De post aan de Stelmakersstraat wordt eind oktober in gebruik genomen.

Waar staan we nu en wat gaan we nog doen?

Aantrekkelijke binnenstad

De aanpak van de binnenstad verloopt conform de planning zoals vastgelegd in het raadsbesluit van 15 juni 2017: Samenwerken aan een krachtige binnenstad. Op 7 augustus is de onafhankelijke kwartiermaker gestart om samen met de partners te komen tot een nieuwe binnenstadsorganisatie, inclusief TT-festival.

Om inzicht te krijgen in de gemeentelijke financiële opgaven voor de binnenstad werken wij aan een uitvoeringsprogramma Binnenstad. Dit programma richt zich op de periode tot 2021, waarin de opgaven per thema zijn gebundeld en op kosten en in de tijd zijn gezet. De provincie Drenthe heeft € 3 miljoen beschikbaar gesteld vanuit het Binnenstadsfonds voor de binnenstad van Assen. De potentiële projecten en de gemeentelijke co-financiering worden meegenomen in het uitvoeringsprogramma. Wij leggen dit eind 2017 of begin 2018 ter besluitvorming voor aan de raad.

Cultureel Hart

Wij geven dit jaar uitvoering aan de besluiten over een bijdrage aan het Drents Museum voor de tentoonstelling The American Dream ad € 75.000 en een eenmalige bijdrage aan Podium Zuidhaege ad € 60.000.

Veiligheid

Personen met verward gedrag

Wij hebben in Drenthe nu een spoedpoli, psycholance en melding- en triagepunt. De doelstelling van 2017 is daarmee gehaald. De psycholance is in augustus, als laatste onderdeel, operationeel geworden. Wij zijn samen met de gemeenten Emmen en Hoogeveen de doorontwikkeling aan het vormgeven. Daarvoor hebben wij een subsidie gekregen van het Rijk. Voor de spoedpoli is een gemeentelijke bijdrage nodig voor 2017 en 2018. De hiermee gemoede kosten schatten we in op € 1 per inwoner voor de Drentse gemeenten.

Voor Assen komt dit neer op € 80.000. We voeren gesprekken met zorgverzekeraar Zilveren Kruis om ook een financiële bijdrage te leveren.

Opening tweede brandweerkazerne Oost

De brandweerpost Oost nadert zijn voltooiing. Wij hebben daarmee een volwaardige tweede post in Assen. De post aan de Stelmakersstraat wordt eind oktober in gebruik genomen. In november volgt de officiële opening.

Financiële prognose

Aantrekkelijk Assen						(bedragen * € 1.000)
Beleidsthema	Actueel jaarbudget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	V / N	
Lasten						
Aantrekkelijke binnenstad	295	42	245	50	V	
Cultureel Hart	9.886	7.243	9.896	-10	N	
Evenementen	1.227	1.254	1.358	-132	N	
Parkeren	224	128	224	0		
Veiligheid	3.515	2.782	3.536	-21	N	
Totaal lasten	15.147	11.449	15.259	-113	N	
Baten						
Aantrekkelijke binnenstad	25	1	25	0		
Cultureel Hart	25	16	35	10	V	
Evenementen	194	326	326	132	V	
Parkeren	1.702	1.133	1.702	0		
Veiligheid	77	89	98	21	V	
Totaal baten	2.023	1.565	2.186	163	V	
Totaal saldo van baten en lasten	-13.124	-9.883	-13.073	51	V	
Mutaties in reserves						
Storting reserves	0	0	0	0		
Beschikking reserves	2.306	0	2.306	0		
Totaal mutaties in reserves	2.306	0	2.306	0		
Resultaat	-10.818	-9.883	-10.767	51	V	

Aantrekkelijke binnenstad € 50.000 V

Het project Pimpelaar is binnen budget uitgevoerd. De verwachte opbrengsten uit private ontwikkelingen liggen lager dan begroot.

Promotie Assen € 0

Er is nog meer dan andere jaren aan beveiliging gedaan tijdens evenementen. Door sterk te letten op de overige uitgaven, wordt verwacht dat de extra kosten voor onder andere roadblocks, verkeersregelaars en (crowd)monitoring binnen het budget blijven.

Parkeren € 0

De opbrengsten voor het parkeren op straat liggen iets lager dan begroot. Naar verwachting wordt dit in de laatste maanden van het jaar gecompenseerd door de feestdagen, wanneer meer bezoekers naar de stad komen.

Samen werken aan Assen

 Stand van zaken	augustus 2017	kosten
Bestuur		
Regionale Samenwerking: RGA, SDA, SNN, NG4, EDR, Samenwerking Assen – Poznan, GAE		
Dienstverlening		
Bezuinigingen		

Samenvatting programma

In het kader van extra inzet op overheidsparticipatie is de pilot Brunelstraat uitgevoerd. De eerste bevindingen zijn positief.

In juli heeft het dagelijks bestuur van het SNN de

uitgangspunten voor de toekomstige noordelijke samenwerking, SNN 3.0, vastgesteld. De financiële en juridische consequenties worden in de tweede helft van 2017 nader uitgewerkt.

Waar staan we nu en wat gaan we nog doen?

Bestuur

Extra inzet op Overheidsparticipatie

Zoals aangekondigd in de voorjaarsnota is er in de begroting 2018 budget opgenomen om aan de voorgenomen organisatieontwikkeling inhoud te kunnen geven.

Voor de pilot Brunelstraat (ruimte bieden in maatschappelijk vastgoed) is een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) uitgevoerd door Twijnstra en Gudde. De eerste bevindingen zijn positief. Een aanpak zoals in de Brunelstraat levert zichtbaar maatschappelijke waarde op, die ook op geld is te zetten.

Het is een eerste stap om inzichtelijk te maken dat een andere manier van werken investering vraagt van de gemeente, maar ook opbrengst genereert. Meer informatie over de inhoud van de MKBA is te vinden in het programma Vastgoed en grondbedrijf, onderdeel Vastgoed.

Regionale Samenwerking

Samenwerking Drentse Aa

De implementatie van de samenvoegingen Personeel- en salarisadministratie (Tynaarlo) en Belastingen (Aa en Hunze) vraagt meer tijd dan voorzien. De samenwerking op andere onderwerpen loopt volgens plan.

Groningen Airport Eelde

In oktober is in de raad besloten over de bestemmingsreserve van € 2,5 miljoen voor de ontwikkeling van Groningen Airport Eelde.

Samenwerkingsverband Noord Nederland

In juli heeft het dagelijks bestuur van het SNN de uitgangspunten voor de toekomstige noordelijke samenwerking, SNN 3.0, vastgesteld. Deze uitgangspunten zijn: behoud van het sterke beeldmerk SNN in nationaal en Europees verband, dynamische, flexibele en op maatwerk en verbinding gerichte bestuurlijke samenwerking, alsmede het faciliteren en ondersteunen van samenwerkingsvormen rond inhoudelijke opgaven.

De drie provincies en vier grote steden vervullen in de samenwerking een gelijkwaardige, complementaire rol. De financiële en juridische consequenties worden in de tweede helft van 2017 nader uitgewerkt.

Dienstverlening

Door de toenemende digitalisering en sterkere focus op klantbeleving is de visie op dienstverlening continu in beweging.

Financiële prognose

Samen werken aan Assen						(bedragen * € 1.000)
Beleids thema	Actueel jaarbudget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	V / N	
Lasten						
Bestuur	2.733	1.568	2.733	0		
Regionale samenwerking	134	174	134	0		
Dienstverlening	1.628	1.382	1.516	112	V	
Totaal lasten	4.495	3.124	4.383	112	V	
Baten						
Bestuur	0	-3	0	0		
Regionale samenwerking	0	0	0	0		
Dienstverlening	1.136	1.061	1.240	104	V	
Totaal baten	1.136	1.057	1.240	104	V	
Totaal saldo van baten en lasten	-3.359	-2.067	-3.143	216	V	
Mutaties in reserves						
Storting reserves	0	0	0	0		
Beschikking reserves	0	0	0	0		
Totaal mutaties in reserves	0	0	0	0		
Resultaat	-3.359	-2.067	-3.143	216	V	

Dienstverlening € 0,22 miljoen V

Op het beleidsthema Dienstverlening, beleidsproduct Publiekszaken ontstaat per saldo een voordeel van € 0,22 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door hogere legesopbrengsten en lagere lasten dan begroot.

Ontwikkelingen zoals de toenemende digitalisering, de implementatie van nieuwe technologieën en het verbeteren van de kwaliteit van dienstverleningsprocessen hebben ertoe geleid dat er een begrotingsoverschot is ontstaan bij Burgerzaken.

Bedrijfsvoering

 Stand van zaken	augustus 2017	kosten
Bedrijfsvoering	✓	
Bezuinigingen		✓

Samenvatting programma

Om zo goed mogelijk toegerust te zijn op de dikwijls brede scoop van de gemeentelijke beleidsopgaven wordt in de organisatie geleidelijk de overstap gemaakt van een functionele naar een meer opgaven- en concerngerichte aanpak en aansturing.

De op de bedrijfsvoering rustende bezuinigingen zijn bij de voorjaarsnota naar beneden bijgesteld en definitief afgehecht. Op basis daarvan kan er de komende jaren nog voor €0,6 miljoen aan bezuinigingen worden geëffectueerd.

De voor uitvoering van de zorgtaken in het sociaal domein geldende norm wordt, als de raad daarmee instemt, verruimd en opgetrokken naar 5% van de overkomende rijksmiddelen.

De nieuwe cao gemeenten is in werking getreden. Die voorziet onder andere in een generieke loonsverhoging van 3,25 %. De budgettaire effecten ervan zijn integraal in de begroting 2018 verwerkt en gedekt.

Waar staan we nu en wat gaan we nog doen?

Ambtelijke organisatie

De ambtelijke organisatie is blijvend in ontwikkeling. Omdat opgaven veelal breder zijn dan hoe een eenheid (afdeling) georganiseerd is, richten we ons sinds medio 2017 meer op concernsturing. Dit betekent dat we via de lijnen van de programma's en de opgaven de organisatie aansturen. Breed samenwerken en de opgave scherp krijgen aan de voorkant zijn hierbij essentieel. Onze leidende principes zijn: focus, samen en continu verbeteren.

Bezuinigingen

Sinds 2011 is een totaalbedrag van € 11,4 miljoen aan bezuinigingen gerealiseerd in de bedrijfsvoering. Het overgrote deel van de totale bezuinigingsopgave voor de bedrijfsvoering is daarmee structureel ingevuld. Bij de voorjaarsnota 2017 is ervoor gekozen om de nog openstaande bezuinigingsopgave te herijken. Binnen de bedrijfsvoering waren geen reële mogelijkheden meer beschikbaar om de resterende opgave volledig in te vullen, zonder dat de kwaliteit van de dienstverlening en de beleidsvoorbereiding en uitvoering daar schade van ondervinden. Een deel van de resterende taakstelling, ad € 0,8 miljoen, is om deze reden afgevoerd.

In 2017 kon nog een bedrag van ruim € 1 miljoen aan bezuinigingen worden gerealiseerd in de bedrijfsvoering. In de komende jaren kan nog een bedrag van € 0,6 miljoen aan bedrijfsvoeringsbezuinigingen worden geëffectueerd.

Cao Gemeenten

Begin juli is een principeakkoord gesloten over de nieuwe cao gemeenten met een looptijd van 1 mei 2017 tot 1 januari 2019. Hierin is een loonsverhoging opgenomen van totaal 3,25% (1,5% in 2017 en 1,75% in 2018). De loonsverhoging 2017 kan opgevangen worden binnen de begroting, door een bijstelling van het gemeentefonds op basis van de meircirculaire 2017.

Werkomgeving

Zoals in de voorjaarsnota al is aangegeven, dient er een aantal verbeteringen te worden aangebracht in de huidige werkomgeving. Vooruitlopend op het vertrek van Catawiki in 2018 worden in 2017 al enkele maatregelen getroffen die zorgen voor een incidentele uitzetting.

Informatiebeveiliging, Integriteit, Privacy

Er wordt structureel aandacht besteed aan informatiebeveiliging, zowel aan de techniek, als aan gedrag en processen. Wat betreft integriteit worden

er gemeentebreed workshops georganiseerd. Ook is er extra aandacht voor privacy, mede als gevolg van de nieuwe Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), die medio 2018 de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP) gaat vervangen.

Financiële prognose

Bedrijfsvoering						(bedragen * € 1.000)
Beleidsthema	Actueel jaarbudget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	V / N	
Lasten						
Bedrijfsvoering	53.939	34.398	52.925	1.014	V	
Totaal lasten	53.939	34.398	52.925	1.014	V	
Baten						
Bedrijfsvoering	9.884	5.037	9.316	-568	N	
Totaal baten	9.884	5.037	9.316	-568	N	
Totaal saldo van baten en lasten	-44.055	-29.362	-43.609	446	V	
Mutaties in reserves						
Storting reserves	0	0	0	0		
Beschikking reserves	0	0	380	380	V	
Totaal mutaties in reserves	0	0	380	380	V	
Resultaat	-44.055	-29.362	-43.229	826	V	

Personeelskosten € 0,1 miljoen V

Op de totale personeelskosten (ambtelijk en inhuur) wordt een nadeel voorzien van € 0,8 miljoen. Deels wordt dit veroorzaakt door de hiervoor al aangegeven nieuwe Cao voor Gemeenten. Dit heeft een negatief effect van € 0,2 miljoen op de geraamde loonsom. Via een bijstelling van het gemeentefonds wordt deze uitzetting in het programma Algemeen financieel beleid gecompenseerd.

De kosten van externe inhuur liggen in 2017 € 0,7 miljoen hoger dan in de begroting is voorzien. In de begroting wordt voor de totale personeelskosten uitgegaan van de ambtelijke loonsom. De extra kosten worden voor een deel veroorzaakt door het oplossen van knelpunten in de uitvoering van de taken in het sociaal domein (€ 0,4 miljoen). Conform de afspraken zal dit bedrag bij het opmaken van de jaarrekening worden verrekend met het gemeentelijk sociaal deelfonds (zie beschikking reserves).

In de begroting 2018 wordt voorgesteld om, gelet op de ervaringen tot nu toe, de sinds de decentralisatie van de nieuwe zorgtaken in 2015 voor dit doel gehanteerde norm op te trekken en vast te stellen op 5% van de jaarlijks voor de uitvoering van deze taken overkomende rijksmiddelen. Door deze aanpassing

neemt de voor de bedrijfsvoering in het sociaal domein beschikbare ruimte met ingang van de begroting 2018 structureel toe.

Een andere oorzaak voor de hogere kosten betreft ziektevervangingsbudget meer beschikbaar. Binnen de bedrijfsvoering is geen separaat ziektevervangingsbudget meer beschikbaar. Op een aantal plekken in de organisatie is ziektevervangingsbudget echter noodzakelijk. Dit zorgt voor een uitzetting van € 0,2 miljoen. Daarentegen hoeft het beschikbare budget voor voormalig personeel in 2017 voor een deel niet te worden ingezet. Dit resulteert in een voordeel van ruim € 0,1 miljoen.

Een aantal medewerkers is extern gedetacheerd. Dit levert ten opzichte van de begroting € 0,9 miljoen aan extra inkomsten op.

Beheerskosten € 0,2 miljoen V

Er wordt een onderbesteding verwacht, van in totaal € 0,7 miljoen, in de budgetten voor kantoorartikelen, telefonie, reiskosten, vorming en opleiding en personele faciliteiten. Aangezien een deel van de opleidingsplannen doorloopt in 2018, zal in de jaarrekening 2017 worden voorgesteld om dit deel van de onderbesteding ad € 0,12 miljoen, over te hevelen naar 2018.

Op de onderhoudskosten van het materieel wordt een nadeel voorzien van € 0,2 miljoen. Hier staat echter vrijval van kapitaallasten tegenover. Als gevolg van de veranderende markt is er in de ict sprake van jaarlijkse licentiekosten in plaats van aanschaf van software. Hierdoor vallen de beheersmatige ict-kosten bijna € 0,2 miljoen hoger uit, maar daar staan lagere kapitaallasten tegenover.

De incidentele kosten in verband met de maatregelen die getroffen worden in de werkomgeving, worden voor 2017 ingeschat op € 0,13 miljoen.

Kapitaallasten € 0,8 miljoen V

De vrijval van kapitaallasten voor afschrijving en rente, wordt veroorzaakt doordat investeringen in vervoermiddelen, ict en overige investeringen in de bedrijfsvoering nog lopen, uitgesteld zijn, of later dan gepland zijn opgeleverd.

Bij investeringen in de ict wordt dit veroorzaakt door de veranderende infrastructuur als gevolg van de nieuwe werkomgeving en de gewijzigde financiering van software (jaarlijkse licentiekosten in plaats van eenmalige aanschaf). De begroting 2018 is hierop aangepast.

Projectdekking € 0,7 miljoen N

Een terugloop in projecten zorgt voor minder projectmatige dekking voor de (vaste) bedrijfsvoeringskosten. Door minder inzet op projecten staan hier echter ook lagere personeelskosten tegenover.

Daarnaast bevindt zich een aantal projecten nog in een voorbereidingsfase of worden projectmedewerkers ingezet op klussen die niet direct gerelateerd zijn aan een specifiek projectkrediet. Doordat in deze situaties een directe dekking uit projecten ontbreekt, verschuiven deze lasten naar de exploitatie. Een deel van de meerkosten als gevolg van externe inhuur (zie personeelskosten) heeft betrekking op de uitvoering van projecten, en werkt daarmee door in de projectdekking. In totaal wordt een projectdekkingsnadeel verwacht van € 0,7 miljoen.

Beschikking reserves € 0,4 miljoen V

Dit betreft de eerder benoemde onttrekking uit het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds, in verband met het oplossen van knelpunten in de uitvoering van de taken in het sociaal domein.

Prognose budgetoverheveling		bedrag (€ * 1.000)
Opleidingsbudget		120

Opleidingsbudget

Voor vorming en opleiding van het personeel is in 2017 een totaalbudget beschikbaar van € 0,87 miljoen. Hiervan zal een bedrag van ongeveer € 0,75 miljoen zijn ingezet in 2017.

Een deel van de opleidingsplannen loopt echter door in 2018 en we willen in de jaarrekening 2017 voorstellen om het resterende budget ad € 0,12 miljoen over te hevelen naar 2018.

Vastgoed en grondbedrijf

 Stand van zaken	September 2017	kosten
Vastgoed		
Grondbedrijf		
Bezuinigingen		

Samenvatting programma

Voor de Brunelstraat maken we een maatschappelijke kosten-baten analyse. Het resultaat hiervan wordt eind dit jaar verwacht.

De uitgifte bedrijventerreinen komt weer langzaam op gang maar blijft nog achter op de prognose.

Bij de jaarrekening 2016 is een omissie ontstaan in het

afsluiten van het project Stadsbroek. De middelen zijn per abuis in het rekeningresultaat 2016 terecht gekomen. Ze zijn in 2017 niet beschikbaar voor de afwerking van het project. Aangezien het project wel doorloopt ontstaat in 2017 een incidentele last van € 0,18.

Waar staan we nu en wat gaan we nog doen?

Vastgoed

Voortzetting pilot Brunelstraat

Onder begeleiding van Twynstra Gudde wordt samen met alle partijen en de gemeente gewerkt aan een maatschappelijke kosten- en batenanalyse (MKBA). Dit wordt gedaan aan de hand van de 'Wikken en Wegen' methodiek, waarbij het verschil in kosten en baten inzichtelijk wordt. De MKBA loopt en wordt eind 2017 afgerond. De eerste contouren zijn zichtbaar en De Werkwereld heeft maatschappelijk gezien een duidelijke meerwaarde voor Assen.

Stadsbroek

Bij de jaarrekening 2016 is een omissie ontstaan in het afsluiten van het project Stadsbroek. De middelen zijn per abuis in het rekeningresultaat 2016 terecht gekomen. Ze zijn in 2017 niet beschikbaar voor de afwerking van het project. Aangezien het project wel doorloopt ontstaat in 2017 een incidentele last van € 0,18 miljoen.

Vastgoedportefeuille

De vastgoedportefeuille is verkleind door de verkoop van een aantal objecten, onder andere Kanaal 45 en Wenkebachstraat 6. Daarnaast is een aantal gebouwen in Assen Oost overgedragen aan het grondbedrijf, het betreft locaties die zijn vrijgekomen

na de realisatie van MFA de Orchidee. Hiermee wordt de taakstelling voor de bestuursopdracht Vastgoed 2017 gehaald.

De verbouwing van het voormalige ABN AMRO gebouw aan de Overcingellaan is in volle gang, de verwachting is dat dit begin 2018 gereed is.

Noordermaat

Begin 2016 zijn de mogelijkheden om het kantoorpand Noordermaat (Groen van Prinstererlaan 127) te verbouwen voor huisvesting van statushouders onderzocht. Inmiddels is de situatie drastisch gewijzigd en is verbouw van Noordermaat ten behoeve van de huisvesting van statushouders niet langer noodzakelijk. Behoud van het gebouw vergt dusdanige investeringen dat dit niet reëel is, derhalve is ervoor gekozen om het gebouw af te stoten. Om de gewenste en afgesproken uitbreiding van de voorraad sociale huurwoningen in Assen te kunnen realiseren zijn extra ontwikkellocaties nodig. Herontwikkeling van de locatie Noordermaat is dan ook een zeer wenselijke aanvulling op de reeds aan Actium aangeboden gemeentelijke locaties. Er is derhalve gekozen voor sloop en realisatie van sociale huurwoningen op deze locatie. De financiële effecten van dit plan zullen nader uitgewerkt worden en vragen mogelijk om een raadsbesluit.

Grondbedrijf

In tegenstelling tot voorgaande jaren vindt er uitgifte plaats op de Groene Dijk, het Peelerpark en het Messchenveld. De uitgifte van onze bedrijventerreinen

loopt echter nog wel achter op de prognose. De uitgifteprognose zal worden herijkt bij de herziening van de grondexploitaties in het kader van de jaarrekening 2017.

Financiële prognose

Vastgoed en grondbedrijf						(bedragen * € 1.000)
Beleidsthema	Actueel jaarbudget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	V / N	
Lasten						
Vastgoed	29.239	14.618	27.300	1.939	V	
Grondbedrijf	8.029	0	7.658	371	V	
Totaal lasten	37.268	14.618	34.958	2.310	V	
Baten						
Vastgoed	15.717	9.803	15.304	-413	N	
Grondbedrijf	4.943	0	2.630	-2.313	N	
Totaal baten	20.660	9.803	17.934	-2.726	N	
Totaal saldo van baten en lasten	-16.608	-4.816	-17.024	-416	N	
Mutaties in reserves						
Storting reserves	227	1.262	1.489	-1.262	N	
Beschikking reserves	3.829	588	6.198	2.369	V	
Totaal mutaties in reserves	3.602	-674	4.709	1.107	V	
Resultaat	-13.006	-5.489	-12.315	691	V	

Vastgoed € 0,69 miljoen V

De prognose voor 2017 laat een positief beeld zien ten opzichte van de begroting, dit wordt met name veroorzaakt door incidentele kosten en opbrengsten.

De prognose van de lasten is € 1,9 miljoen voordelig, Dit wordt met name veroorzaakt doordat de werkzaamheden aan de Triade-garage pas in 2018 worden uitgevoerd. Het betreft € 2,4 miljoen incidenteel, en een voordeel op de kapitaallasten van € 0,36 miljoen. Met betrekking tot herstelonderhoud en schades is een overschrijding te zien op de MFA's en sportgebouwen. Op het geheel ontstaat een voordeel van € 0,1 miljoen.

Naast deze voordelen is er een aantal nadelen. De belastingen zijn aan de lastenkant € 0,43 miljoen hoger. Waar het uitgangspunt bij vervanging van een gebouw door nieuwbouw is dat de exploitatielasten grotendeels gelijk blijven, is de afgelopen jaren gebleken dat met name de belastingen fors zijn gestegen. Hier was geen rekening mee gehouden. In de begroting van 2018 is dit gecorrigeerd.

Er zijn € 0,22 miljoen extra incidentele kosten met betrekking tot afrekeningen van 2016, sloopkosten, advocaatkosten en extra beveiligingskosten.

Het overige verschil van € 0,27 miljoen wordt veroorzaakt door verschillende posten, onder andere extra functionele aanpassingen aan gebouwen en schoonmaakkosten. Ook zijn er projecten die ten tijde van het opstellen van de begroting nog niet zijn meegenomen, maar waar ook opbrengsten tegenover staan.

Tot slot waren de kosten voor het beheer van de sportvelden niet correct in de begroting opgenomen.

De opbrengsten zijn € 0,41 miljoen lager. Dit wordt vooral veroorzaakt door het feit dat de bijdrage van de marktpartijen voor de uitvoering van de werkzaamheden aan de Triade-garage later wordt verwacht. Daarnaast is er een incidentele bijdrage vanuit het grondbedrijf met betrekking tot de afwikkeling van MFA de Orchidee van € 1,26 miljoen.

Bij de mutaties in reserves is een extra storting opgenomen voor de amortisatiereserve MFA de Orchidee van € 1,26 miljoen. Daarnaast heeft ten behoeve van de afwikkeling van de boekwaarden van deze MFA van € 5,46 miljoen een beschikking van de reserve plaatsgevonden. Per saldo geeft dit geen invloed op het resultaat.

Grondbedrijf € 0

Voor de prognose zijn zowel de kosten als opbrengsten lager dan begroot, maar na verrekening met de reserve grondexploitaties heeft dit geen effect op het resultaat.

Met diverse ondernemers zijn we in gesprek dan wel in onderhandeling over de afname van een bedrijfspavel. Het besluit tot koop vergt meer tijd dan verwacht. Enkele verwachte grondverkoop voor 2017 zijn daarmee minder reëel geworden.

Werkzaamheden onderhoud en lekkage

Triade

De werkzaamheden voor het oplossen van de lekkage

in de Triade-garage zijn voor 2017 in de begroting opgenomen. De voorbereidingen hiervoor zijn opgestart, de uitvoering zal echter pas plaatsvinden in 2018. De lasten en baten die hierop betrekking hebben worden doorgeschoven naar 2018. De bijdrage uit de onderhoudsvoorziening van € 0,4 miljoen blijft in de onderhoudsvoorziening tot de uitvoering plaatsvindt.

Onderhoudsvoorziening

Met betrekking tot het cyclisch onderhoud wordt een aantal werkzaamheden doorgeschoven naar en/of afgerond in 2018. De kosten worden gedekt vanuit de onderhoudsvoorziening, de overheveling van de werkzaamheden verloopt derhalve budget neutraal.

Algemeen financieel beleid

 Stand van zaken	augustus 2017	opbrengsten/kosten
Onvoorzien/incidenteel	✓	✓
Belastingheffing		
Financiering/Belegging		
Gemeentefonds		
Vennootschapsbelasting		✓
Overige algemene dekkingsmiddelen		
Reserves en voorzieningen		
Resultaat interne rentecalculatie		
Betere sturing		

Samenvatting

Er doen zich geen verstoringen voor in de financiële positie; die blijft gezond. We hebben en houden zicht op de financiële risico's en beschikken over een weerstandsvermogen dat ruimschoots aan de norm voldoet.

De heffing van de gemeentelijke belastingen verloopt volgens plan. De herstructurering van de leningenportefeuille is afgerond en de gemeentelijke financierings- en liquiditeitspositie zijn op orde. We volgen het verloop van de geldstromen nauwlettend om te zien of er, en zo ja wanneer, nieuwe financieringsmiddelen moeten worden aangetrokken. Wij verwachten dat dit niet eerder dan in 2018 het geval zal zijn.

Op het terrein van het gemeentefonds is het op dit moment betrekkelijk rustig. Dat heeft alles te maken met de langlopende kabinetsformatie en het door het kabinet Rutte II in gang gezette proces, dat is gericht op de toekomstige invulling van de financiële verhouding tussen Rijk, provincies en gemeenten. Resultaten van dat proces zijn er nog niet.

Er wordt verder gewerkt aan de uitvoering van de financiële verbeteragenda, de verdere uitwerking van de financiële stelselwijzigingen, en de herinrichting van bestuurlijke en financieel-administratieve processen die noodzakelijk zijn geworden als gevolg van het vernieuwde BBV en de door de raad herziene planning- en controlcyclus.

Waar staan we nu en wat gaan we nog doen?

Belastingen en overige heffingen

€ 0,33 miljoen V

Door hogere waardentotalen op de peildatum valt de opbrengst van de onroerendezaakbelasting in 2017 hoger uit dan geraamd. Als onderdeel van de overgang naar een andere deurwaarder is een extra opschoningsactie op nog openstaande belastingvorderingen uitgevoerd. Dit heeft geresulteerd in extra oninbaar verklaringen en afboeking. De aanslagoplegging 2017 voor de

toeristenbelasting vindt begin 2018 plaats. Gelet op de ervaringen in 2016 zal de opbrengst over 2017 naar verwachting boven de raming uitkomen. Er zijn extra kosten gemaakt in verband met het fouterstel in de aanslagen voor de rioolheffing.

Er vindt een herbeoordeling en zo nodig herijking van de grondslagen en de tarieven van de diverse gemeentelijke heffingen plaats. Dat is noodzakelijk in verband met het nieuwe BBV.

Gemeenten moeten op grond daarvan aantonen dat die grondslagen maximaal kostendekkend zijn. De resultaten en de concrete uitwerking krijgen in het kader van de vaststelling van de nieuwe tarieven voor het jaar 2018 hun beslag. Voor het doorlopen van dit proces is externe ondersteuning ingeschakeld.

Financiering/belegging, € 0,33 miljoen V

Omdat het Rijk tot versnelde uitbetaling van de laatste tranches van de RSP-gelden voor de FlorijnAs-projecten is overgegaan, hoeft er dit jaar waarschijnlijk geen beroep meer te worden gedaan op de geld- en kapitaalmarkt. Het gaat om een totaalbedrag van € 36,2 miljoen. Ook de toegenomen omvang van de eigen financieringsmiddelen draagt hieraan bij. De opbouw en samenstelling van de leningenportefeuille zijn verder verbeterd. Met de vervroegde aflossing en herfinanciering van vijf hoogrentende vaste geldleningen van in totaal € 6,9 miljoen is begin dit jaar de slotactie uitgevoerd.

De raad heeft bij de voorjaarsnota 2017 bij amendement een extra budget van € 1,0 miljoen voor zonneleningen beschikbaar gesteld. De lasten die hieruit voortvloeien worden gedekt uit van derden te ontvangen rente en aflossingen op de verstrekte leningen. Inzet van de algemene reserve als dekkingsbron is hiervoor, anders dan in het amendement van de raad verondersteld, niet meer aan de orde.

Gemeentefonds/algemene uitkering € 12,36 miljoen N

Algemene uitkering 2017

Van belang voor de najaarsnota zijn de maatregelen in de mei- en septembercirculaire. De algemene uitkering 2017 is op grond daarvan nader bepaald op € 181,9 miljoen. Over het uitkeringsjaar 2016 wordt nog een na-uitkering van € 0,23 miljoen ontvangen.

De meicirculaire

De financiering van het Wsw-deel van de integratie-uitkering sociaal domein verloopt vanaf 2017 op basis van het kenmerk 'betalende gemeente' in plaats van 'woongemeente'. Gevolg hiervan is dat de hiermee verband houdende geldstroom in 2017 niet aan Assen maar aan de gemeente Hoogeveen wordt uitgekeerd. Daardoor daalt de Asser integratie- en dus de algemene uitkering met € 14,5 miljoen.

De septembercirculaire

De septembercirculaire is door het uitblijven van een nieuw regeerakkoord beleidsarm. Van belang is de aangekondigde verlaging van het accres 2017; dat daalt ten opzichte van mei met € 120 miljoen. Oorzaken zijn onder andere uitputting in de rijksuitgaven en afname van de ruimte onder het BCF-plafond (BCF: btw-compensatiefonds). Voor Assen

heeft de bijstelling een daling van de uitkering 2017 met € 0,5 miljoen tot gevolg. De accresramingen voor latere jaren wijken nauwelijks af van de prognoses in de meicirculaire. Het accres voor 2018 stijgt licht. Eind 2017 worden de laatste tranches van de RSP-gelden aan Assen uitgekeerd.

De prognose op het product algemene uitkering vertoont als resultaat van de maatregelen in de circulaire een nadeel van per saldo € 12,36 miljoen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de omlegging van de Wsw-geldstroom van Assen naar Hoogeveen. Hierdoor daalt de integratie-uitkering sociaal domein met € 14,55 miljoen. De overige maatregelen in de mei- en septembercirculaire resulteren in een stijging van de integratie-uitkering met € 1,97 miljoen. De bijstellingen van de integratie-uitkering werken één op één door in de op het sociaal domein betrekking hebbende product- en programmabudgetten. Voor de begroting als geheel is sprake van een budgettaire neutraal verloop.

Vennootschapsbelasting € 0

Verwachting is dat de definitieve aangifte over het jaar 2016 eind 2017 of begin 2018 bekend is. In verband hiermee is bij de belastingdienst tot 1 mei 2018 uitstel voor het doen van aangifte over het jaar 2016 aangevraagd.

Overige algemene dekkingsmiddelen € 0,41 miljoen V

De op dit product geraamde stel- en correctieposten vallen vrij. De werkelijk optredende financiële effecten maken onderdeel uit van de programmaprognoses waar ze functioneel toe behoren. Stelposten waar het om gaat zijn de budgettaire ruimte bestemd voor dekking van de lasten uit de mid term review, de risicobuffer van € 0,3 miljoen en de geraamde stelpost van € 0,5 miljoen in verband met onderuitputting in de investeringslasten. Verder waren hier ook de middelen geraamd die Assen van het Rijk ontvangt als compensatie voor de extra kosten die gemeenten maken in verband met de verhoogde instroom van asielzoekers en statushouders. Geraamd is een budget van € 0,7 miljoen. Hiervan was eind augustus € 0,35 miljoen toegekend.

Reserves en voorzieningen € 1,93 miljoen N

De volgende punten zijn met oog op kaderstelling, de eindejaarprognose 2017 en de komende jaarafsluiting van belang.

Om aan de (begrotings-)rechtmatigheidseisen te voldoen moet de presentatie en autorisatie van de reserves die worden ingezet voor de dekking van projecten met een meerjarige looptijd worden aangepast.

Het gaat om het opnemen in de jaarbegroting en autorisatie van de in dat jaar voor de betrokken projecten voorziene uitgaven en de daaraan in dat jaar gekoppelde inzet van de reserves.

Per reserve is een prognose gemaakt van de stortingen en onttrekkingen. De mutaties in de jaarschijf 2017 zijn nog niet volledig opgenomen in de prognoses van de programma's, aangezien hier alleen de begrote bedragen zijn opgenomen. Het verschil tussen begroot en de prognose in 2017 moet nu als begrotingswijziging worden vastgesteld, zodat bij de jaarrekening 2017 een zo goed mogelijke inschatting van de mutatierevoluties als budget is vastgesteld. Per saldo heeft dit geen resultaat-effect.

In bijlage II. Prognose stortingen en onttrekkingen reserves 2017 is zichtbaar gemaakt om welke (delen van) projectbudgetten en reservemutaties het in dit verband voor 2017 gaat.

Nota Reserves en voorzieningen

De in 2016 door de raad vastgestelde nota Reserves en voorzieningen, behoeft verduidelijking en aanvulling. Voor de jaarlijkse indexatie van amortisatiereserves moet 'vast percentage' vervangen worden door 'rente conform de BBV-regeling'. Het huidige percentage is 2,2%. De reserve Beeldende Kunst moet verschuiven van de categorie 'Overige' naar de categorie 'Meerjarige projecten'. De volgende nieuw gevormde reserves moeten aan de lijst met reserves worden toegevoegd:

Categorie Overige beleidstaken

- Reserve garantstelling IJbaan
- Reserve businessplan Groningen Airport Eelde
- Reserve wet inburgering

Categorie Egalisatie

- Reserve maatschappelijke opvang

Categorie Amortisatie

- Amortisatiereserve Gebiedsgericht werken
- Amortisatiereserve Veemarktplein
- Amortisatiereserve fietspad Europaweg zuid
- Amortisatiereserve FlorijnAs

Projecten in het kader van de nota fietsverkeer worden gedekt uit de reserve verkeersmaatregelen. Die reserve wordt daartoe tot nu toe gevoed via een verrekening met de reserve grote projecten (raadsbesluit 15 oktober 2009). Om te voldoen aan de controle vereisten van de accountant wordt het in die reserve resterende saldo overgebracht naar de reserve verkeersmaatregelen. De verantwoording blijft verder ongewijzigd. Zie bijlage II. Prognose stortingen en onttrekkingen reserves 2017.

Bij het beschikbaar stellen van investerings-/projectbudgetten waarbij eerder door de raad is besloten dat de kosten ervan in één keer uit reserves zouden worden gedekt, kon om begrijpelijke redenen geen rekening worden gehouden met de stelselwijzigingen uit het nieuwe BBV. Daarin is nu de verplichting opgenomen dat kosten van infrastructurele projecten met een meerjarig maatschappelijk nut geactiveerd en over meerdere jaren gespreid moeten worden. Ze mogen dus niet meer in één keer uit reserves worden gedekt.

Om vanaf 2017 aan deze stelselwijziging te voldoen, dient de door de raad voor die projecten vastgestelde inzet van de reserves te worden gestort in dan wel omgevormd tot een amortisatiereserve. Uit die reserve worden vervolgens de jaarlijkse kapitaallasten van het project gedekt.

Met het oorspronkelijke besluit voor het beschikbaar stellen van bijdragen uit de betrokken reserves wordt daarom geacht dat er gelijktijdig een besluit is genomen over het instellen van een daaraan gerelateerde amortisatiereserve. Het betreft een administratief technische aanpassing die budgettair neutraal verloopt.

In de eindejaarprognose is rekening gehouden met een extra storting in de algemene reserve van € 1,0 miljoen. Het betreft het vrijvallende restantbudget voor het project revitalisering van het stadsbedrijvenpark.

In de Programmabegroting 2018 wordt aan de raad voorgesteld om deze middelen te herbestemmen voor versterking van de reserve co-financiering economisch beleid en voor het regelen van de cofinanciering van de nieuwe provinciale bedrijvenregeling.

De geplande onttrekkingen aan de algemene reserve voor het herstel van de lekkage van de Triade-garage van € 0,6 miljoen, de afboeking van de restantwaarde van de openbare verlichting van € 0,25 miljoen en van de voormalige nevenpost van de brandweer ad € 0,08 miljoen, schuiven door naar 2018.

Als resultaat van genoemde bijstellingen is binnen het programma Algemeen financieel beleid per saldo sprake van een nadeel van € 1,9 miljoen. Dit wordt gecompenseerd door lagere lasten in de programma's Wonen in Assen en Vastgoed en grondbeleid.

Betere sturing

Nieuwe financiële verordening & kaderbrief

De gemeentelijke financiële verordening moet worden vernieuwd en uiterlijk op 1 januari 2018 in werking treden. De nieuwe verordening is in concept gereed en lag ten tijde van het opstellen van de najaarsnota ter beoordeling en voor advies bij de accountantscommissie. In de accountantscommissie heeft een eerste gedachteswisseling plaatsgehad over inhoud en strekking van de Kaderbrief 2018.

Verbeterplan Financieel Beheer

In 2016 is gestart met de uitvoering van het financieel verbeterplan. Er zijn inmiddels diverse verbeteringen doorgevoerd om de basis beter op orde te krijgen. In het verslag van de accountant bij de jaarrekening 2016 is daar melding van gemaakt.

In 2017 zijn vervolgstappen gezet, gericht op de procesmatige verbetering van de financiële processen. Inmiddels werken we met een Verbijzonderd Intern Controleproces (VIC), wordt het aantoonbaar maken van de prestatielevering Zorg projectmatig geïmplementeerd, worden de visie en implementatie van de drie lijnen van control uitgewerkt, met daarbij de interne audit-functionaris, werken we aan vereenvoudiging van de administratie zonder aan informatiewaarde in te boeken, voeren we applicatierationalisatie door en richten we een informatiehuis in voor zowel onze interne als externe klanten, organisatie en bestuur.

Gelijktijdig zoeken we naar een informatiesysteem dat behulpzaam is bij, en ondersteunend werkt bij, de planning- en controlprocessen. In 2018 willen we het gehele project succesvol afronden.

Resultaat interne rentecalculatie

€ 0,42 miljoen N

De interne rente is verlaagd van 5% in de oude situatie naar 2,2% vanaf 2017. Dit heeft een belangrijk nadelig begrotingseffect tot gevolg gehad. Oorzaak daarvan is dat de renteverlaging een omgekeerd effect heeft op de hoogte van de jaarlijkse annuïtaire afschrijvingen op de activa. De huisaccountant onderzoekt of er binnen de bestaande regelgeving mogelijkheden zijn om dit negatieve effect te beperken dan wel teniet te doen.

Op basis van de situatie eind augustus is een herrekening van de interne renteverdeling gemaakt. Deze resulteert per saldo in een nadeel van € 0,42 miljoen ten opzichte van de begroting. Hoofdoorzaken zijn een daling van de externe rentelasten met € 0,73 miljoen als gevolg van de gunstiger financieringspositie, een toename van de te calculeren rente over de beschikbare eigen reserves en voorzieningen met € 0,34 miljoen en een afname van de rente die als dekking aan de producten en de programma's kan worden toegerekend met € 0,82 miljoen.

Financiële prognose

Algemeen financieel beleid					(bedragen * € 1.000)	
Beleids-thema	Actueel jaarbudget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	V / N	
Lasten						
Onvoorzien/incidenteel	305	0	305	0		
Belastingheffing	193	40	243	-50	N	
Financiering/Belegging	144	81	144	0	N	
Gemeentefonds	160	123	36.437	-36.277	N	
Heffing vennootschapsbelasting	30	48	30	0		
Overige algemene dekkingsmiddelen	-627	271	-996	369	V	
Reserves en voorzieningen	0	0	0	0		
Saldi kostenplaatsen	-622	0	-207	-415	N	
Saldo	0	0	0	0		
Totaal lasten	-417	563	35.956	-36.373	N	
Baten						
Onvoorzien/incidenteel	0	0	0	0		
Belastingheffing	16.375	16.163	16.751	376	V	
Financiering/Belegging	4.389	563	4.716	327	V	
Gemeentefonds	158.223	102.376	182.139	23.917	V	
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0		
Overige algemene dekkingsmiddelen	-673	317	-632	41	V	
Reserves en voorzieningen	0	0	0	0		
Saldi kostenplaatsen	0	0	0	0		
Saldo	0	0	0	0		
Totaal baten	178.314	119.419	202.974	24.661	V	
Totaal saldo van baten en lasten	178.730	118.855	167.018	-11.712	N	
Mutaties in reserves						
Storting reserves	2.157	0	3.157	-1.000	N	
Beschikking reserves	9.539	0	8.610	-929	N	
Totaal mutaties in reserves	7.382	0	5.453	-1.929	N	
Resultaat	186.112	118.855	172.471	-13.641	N	

Bijlage I Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema

Programma's en beleidsthema's (bedragen x € 1.000)	LASTEN				BATEN				SALDO				V/N
	Actueel	Realisatie	Prognose	Saldo	Actueel	Realisatie	Prognose	Saldo	Actueel	Realisatie	Prognose	Saldo	
	Budget	t/m aug			Budget	t/m aug			Budget	t/m aug			

Wonen in Assen													
Woningbouw/woonplan	1.659	1.046	1.621	38	1.424	645	2.703	1.279	-235	-401	1.082	1.317	V
Openbare ruimte	10.631	5.120	11.028	-397	8.262	7.806	8.139	-123	-2.369	2.686	-2.889	-520	N
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	1.215	67	1.215	0	755	0	755	0	-460	-67	-460	0	
Duurzaamheid	4.559	2.575	4.559	0	8.643	6.555	8.643	0	4.084	3.980	4.084	0	
Programmaresultaat vóór bestemming	18.064	8.807	18.423	-359	19.084	15.006	20.240	1.156	1.020	6.199	1.817	797	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	1.685	0	1.685	0	1.832	0	1.948	116	147	0	263	116	V
Programmaresultaat ná bestemming	19.749	8.807	20.108	-359	20.916	15.006	22.188	1.272	1.167	6.199	2.080	913	V

Werken in Assen													
Werkgelegenheid	54.027	22.886	39.991	14.036	31.061	20.519	31.286	225	-22.966	-2.367	-8.705	14.261	V
Economische ontwikkeling en innovatie	1.305	890	1.305	0	120	60	120	0	-1.185	-830	-1.185	0	
FlorijnAs	58.119	1.290	61.445	-3.326	55.739	4.300	40.807	-14.932	-2.380	3.010	-20.638	-18.258	N
Programmaresultaat vóór bestemming	113.451	25.066	102.741	10.710	86.920	24.880	72.213	-14.707	-26.531	-186	-30.528	-3.997	N
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	252	860	41.859	-41.607	2.413	1.289	61.558	59.145	2.161	428	19.699	17.538	V
Programmaresultaat ná bestemming	113.703	25.926	144.600	-30.897	89.333	26.168	133.771	44.438	-24.370	242	-10.829	13.541	V

Meedoen in Assen													
Jeugdzorg	19.233	11.386	19.776	-544	0	4	4	4	-19.233	-11.383	-19.772	-540	N
Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk	59.680	23.617	58.282	1.398	2.995	1.120	2.132	-863	-56.685	-22.497	-56.150	535	V
Mijn Buurt Assen	4.969	2.962	4.438	531	0	4	4	4	-4.969	-2.957	-4.434	535	V
Meedoenbeleid	3.914	2.851	3.614	300	0	0	0	0	-3.914	-2.851	-3.614	300	V
Sport	2.870	266	2.870	0	1.000	0	1.000	0	-1.870	-266	-1.870	0	
Schuldhelpverlening	801	302	1.001	-200	0	0	0	0	-801	-302	-1.001	-200	N
Onderwijs	6.244	1.710	6.214	30	4.447	766	4.447	0	-1.797	-945	-1.767	30	V
Programmaresultaat vóór bestemming	97.710	43.095	96.195	1.515	8.442	1.894	7.587	-855	-89.268	-41.201	-88.608	660	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	3.050	0	4.755	-1.705	1.585	0	3.365	1.780	-1.465	0	-1.390	75	V
Programmaresultaat ná bestemming	100.760	43.095	100.950	-190	10.027	1.894	10.952	925	-90.733	-41.201	-89.998	735	V

Programma's en beleidsthema's (bedragen x € 1.000)	LASTEN				BATEN				SALDO				V/N
	Actueel	Realisatie	Prognose	Saldo	Actueel	Realisatie	Prognose	Saldo	Actueel	Realisatie	Prognose	Saldo	
	Budget	t/m aug			Budget	t/m aug			Budget	t/m aug			
Aantrekkelijk Assen													
Aantrekkelijke binnenstad	295	42	245	50	25	1	25	0	-270	-41	-220	50	V
Cultureel Hart	9.886	7.243	9.896	-10	25	16	35	10	-9.861	-7.227	-9.861	0	
Evenementen	1.227	1.254	1.358	-132	194	326	326	132	-1.033	-928	-1.032	1	V
Parkeren	224	128	224	0	1.702	1.133	1.702	0	1.478	1.006	1.478	0	
Veiligheid	3.515	2.782	3.536	-21	77	89	98	21	-3.438	-2.693	-3.438	0	
Programmaresultaat vóór bestemming	15.147	11.449	15.259	-113	2.023	1.565	2.186	163	-13.124	-9.883	-13.073	51	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	0	0	0	0	2.306	0	2.306	0	2.306	0	2.306	0	
Programmaresultaat ná bestemming	15.147	11.449	15.259	-113	4.329	1.565	4.492	163	-10.818	-9.883	-10.767	51	V
Samen werken aan Assen													
Bestuur	2.733	1.568	2.733	0	0	-3	0	0	-2.733	-1.571	-2.733	0	
Regionale samenwerking	134	174	134	0	0	0	0	0	-134	-174	-134	0	
Dienstverlening	1.628	1.382	1.516	112	1.136	1.061	1.240	104	-492	-321	-276	216	V
Programmaresultaat vóór bestemming	4.495	3.124	4.383	112	1.136	1.057	1.240	104	-3.359	-2.067	-3.143	216	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Programmaresultaat ná bestemming	4.495	3.124	4.383	112	1.136	1.057	1.240	104	-3.359	-2.067	-3.143	216	V
Bedrijfsvoering													
Bedrijfsvoering	53.939	34.398	52.925	1.014	9.884	5.037	9.316	-568	-44.055	-29.362	-43.609	446	V
Programmaresultaat vóór bestemming	53.939	34.398	52.925	1.014	9.884	5.037	9.316	-568	-44.055	-29.362	-43.609	446	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	0	380	380	0	0	380	380	V
Programmaresultaat ná bestemming	53.939	34.398	52.925	1.014	9.884	5.037	9.696	-188	-44.055	-29.362	-43.229	826	V

Programma's en beleidsthema's (bedragen x € 1.000)	LASTEN				BATEN				SALDO				V / N
	Actueel Budget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	Actueel Budget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	Actueel Budget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	
Vastgoed en Grondbedrijf													
Vastgoed	29.239	14.618	27.300	1.939	15.717	9.803	15.304	-413	-13.522	-4.816	-11.996	1.526	V
Grondbedrijf	8.029	0	7.658	371	4.943	0	2.630	-2.313	-3.086	0	-5.028	-1.942	N
Programmaresultaat vóór bestemming	37.268	14.618	34.958	2.310	20.660	9.803	17.934	-2.726	-16.608	-4.816	-17.024	-416	N
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	227	1.262	1.489	-1.262	3.829	588	6.198	2.369	3.602	-674	4.709	1.107	V
Programmaresultaat ná bestemming	37.495	15.880	36.447	1.048	24.489	10.391	24.132	-357	-13.006	-5.489	-12.315	691	V
Algemeen financieel beleid													
Onvoorzien/incidenteel	305	0	305	0	0	0	0	0	-305	0	-305	0	
Belastingheffing	193	40	243	-50	16.375	16.163	16.751	376	16.182	16.123	16.508	326	V
Financiering/Belegging	144	81	144	0	4.389	563	4.716	327	4.245	481	4.572	327	V
Gemeentefonds	160	123	36.437	-36.277	158.223	102.376	182.139	23.917	158.063	102.253	145.702	-12.361	N
Heffing vennootschapsbelasting	30	48	30	0	0	0	0	0	-30	-48	-30	0	
Overige algemene dekkingsmiddelen	-627	271	-996	369	-673	317	-632	41	-46	46	364	410	V
Reserves en voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Saldi kostenplaatsen	-622	0	-207	-415	0	0	0	0	622	0	207	-415	N
Saldo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Programmaresultaat vóór bestemming	-417	563	35.956	-36.373	178.314	119.419	202.974	24.661	178.730	118.855	167.018	-11.712	N
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	2.157	0	3.157	-1.000	9.539	0	8.610	-929	7.382	0	5.453	-1.929	N
Programmaresultaat ná bestemming	1.740	563	39.113	-37.373	187.852	119.419	211.584	23.732	186.112	118.855	172.471	-13.641	N
RESULTAAT VÓÓR BESTEMMING	339.656	141.120	360.840	-21.184	326.463	178.659	333.690	7.227	-13.193	37.539	-27.150	-13.957	N
Saldo onttrekkingen/stortingen	7.371	2.122	52.945	-45.574	21.504	1.877	84.365	62.862	14.133	-245	31.420	17.288	V
RESULTAAT NÁ BESTEMMING	347.027	143.242	413.785	-66.758	347.966	180.536	418.055	70.089	939	37.294	4.270	3.331	V

Bijlage II Prognose stortingen en onttrekkingen reserves 2017

bedragen * € 1.000		Saldo	Prognose	Prognose	Saldo	Begroting t/m vjn		Mutatie begroting	
Omschrijving	Programma	31-12-2016	Storting	Onttrekking	31-12-2017	Storting	Onttrekking	Storting	Onttrekking
Algemene reserve									
Algemene reserve algemene dienst	Algemeen financieel beleid	11.826	1.090	2.806	23.301	90	4.235	1.000	-1.429
Resultaatbestemming boekjaar	Algemeen financieel beleid	-	16.617	3.426	-	-	-	nvt	nvt
Amortisatiereserves									
Bouwfonds nieuwbouw stadhuis	Vastgoed en grondbedrijf	3.819	224	505	3.538	448	759	-224	-254
Reserve BCF	Algemeen financieel beleid	59	1	60	-	3	61	-2	-1
Reserve aftopping MRI	Algemeen financieel beleid	7.396	163	765	6.795	370	891	-207	-127
Reserve opbrengst Essent-aandeel DNK	Algemeen financieel beleid	5.670	125	448	5.346	255	528	-130	-80
Reserve wielerbaan	Vastgoed en Grondbedrijf	3.142	69	263	2.947	61	275	8	-12
Reserve gebiedsgericht werken	Wonen in Assen	-	550	-	550	550	585	-	-585
Reserve voortgezet onderwijs	Vastgoed en grondbedrijf	1.003	22	300	725	20	300	2	-
Reserve MFA Assen Oost	Vastgoed en grondbedrijf	1.443	1.294	681	2.056	94	148	1.200	533
Amortisatie Mien Ruysweg 1 (brandweer)	Vastgoed en grondbedrijf	799	18	67	750	16	78	2	-11
Reserve De Nieuwe Kolk	Aantrekkelijk Assen	19.079	670	1.757	17.991	1.027	2.306	-357	-549
Reserve Veemarktplein	Wonen in Assen	-	1.372	-	1.372	1.372	-	-	-
Amortisatie fietspad Europaweg	Wonen in Assen	-	-	-	-	200	-	-200	-
Egalisatiereserves									
Reserve gemeentelijk sociaal deelfonds	Meedoen in Assen	6.897	1.529	1.397	7.029	-	-	1.529	1.397
Reserve straten- en wegenbeheer	Wonen in Assen	6.557	-	183	6.374	-	302	-	-120
Reserve Maatschappelijke opvang	Meedoen in Assen	1.892	450	1.000	1.342	-	-	450	1.000
Reserves grondexploitatie									
Algemene reserve grondbedrijf	Vastgoed en grondbedrijf	17.398	-	5.340	12.058	-	1.500	-	3.840
Weerstandsvermogen grondbedrijf	Vastgoed en grondbedrijf	11.113	312	-	11.425	-	3.086	312	-3.086

bedragen * € 1.000		Saldo	Prognose	Prognose	Saldo	Begroting t/m vjn		Mutatie begroting	
Omschrijving	Programma	31-12-2016	Storting	Onttrekking	31-12-2017	Storting	Onttrekking	Storting	Onttrekking
Reserves overige specifieke beleidstaken									
Reserve Jaarovergang (budgetoverheveling)	Algemeen financieel beleid	-	2.976	2.976	-	-	2.987	2.976	-11
Reserve opbrengst Essent-aandelen	Algemeen financieel beleid	29.989	-	-	29.989	-	-	-	-
Reserve garantstelling ijsbaancomplex	Meedoen in Assen	-	2.500	-	2.500	2.500	-	-	-
Reserves openbaar basisonderwijs	Vastgoed en grondbedrijf	29	-	29	-	-	-	-	29
Reserve speelv. 12+ (sport en spel)	Wonen in Assen	350	-	102	248	-	102	-	-
Reserve Wet inburgering	Meedoen in Assen	532	-	532	0	-	-	-	532
Reserve beeldende kunst	Aantrekkelijk Assen	1.017	36	355	698	-	-	36	355
Reserve stimulering economische beleid	Werken in Assen	114	113	50	176	365	-	-253	50
Reserves meerjarige projecten									
Reserve woninggebonden subsidies (BWS)	Wonen in Assen	128	-	128	-0	-	-	-	128
Reserve grote projecten	Wonen in Assen	15.345	-	387	14.958	-	500	-	-113
Reserve verkeersmaatregelen	Wonen in Assen	86	387	387	86	-	200	387	187
Reserve herziening bestemmingsplannen	Wonen in Assen	623	-	70	553	-	45	-	25
Reserve Besluit Locatiegebonden Subs. (BLS)	Wonen in Assen	560	-	-	560	-	-	-	-
Reserve duurzaamheid	Wonen in Assen	835	198	745	287	-	246	198	499
Reserve Groenontwikkeling	Wonen in Assen	573	-	52	521	-	-	-	52
Reserve woningbouw/stedelijke vern.	Wonen in Assen	701	-	50	651	-	70	-	-20
Reserve RSP gelden - FlorijnAs	Werken in Assen	23.094	40.807	61.445	2.456	-	2.300	40.807	59.145

Bijlage III Mutaties sociaal domein en algemene uitkering incl. rsp-gelden (bedragen* € 1.000)		
Programma's	Mutatie lasten	Mutatie baten
LASTEN		
Werken in Assen		
P-wet-reintegratie	58	-
P-wet-uitvoering WSW	-14.555	-
Meedoen in Assen		
Jeugdzorg	285	-
Wmo-oud	216	-
Wmo-nieuw eigen taken	291	-
Wmo- beschermd wonen	1.161	-
Wmo-maatschappelijke opvang	-63	-
Algemeen financieel beleid		
Storting reserve FlorijnAs	36.277	-
TOTAAL LASTEN	23.670	-
BATEN		
Algemeen financieel beleid		
Algemene uitkering; sociaal domein	-	- 12.607
Algemene uitkering; Rsp-FlorijnAs	-	36.277
TOTAAL BATEN	-	23.670